

MADRAS GOVERNMENT ORIENTAL SERIES

Published under the authority
of the
Government of Madras

General Editor

T. CHANDRASEKHARAN, M.A., L.T.
*Curator, Govt. Oriental Manuscripts
Library, Madras.*

ఖండలక్షణశిరోమణి

KHADGALAKSANA SIROMANI

(of Navanappa of Pudukkottai)

CRITICALLY EDITED WITH INTRODUCTION

BY

N. VENKATA RAO, M. A.,

Head of the Telugu Dept., University of Madras

GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPTS LIBRARY MADRAS

1950

Price Rs. 1-12-0

PRODUCTION

The Government of Madras took up for consideration the question of publication of the various manuscripts in different languages on subjects like philosophy, Medicine, Science, etc., early in May 1948. Important Manuscript Libraries in the Madras presidency were requested to send a list of unpublished manuscripts with them for favour of being considered by the Government for publication. The Honorary Secretary of the Tanjore Maharaja Serfoji's Sarasvathi Mahal Library, Tanjore, alone complied with this request. This list as well as a similar list of unpublished manuscripts in the Government Oriental Manuscripts Library, were carefully examined and a tentative selection of manuscripts suitable for publication was made. The Government in their Memorandum No. 34913/48-10, Education, dated 4-4-1949, constituted an Expert Committee with the Curator of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, as the Secretary, for the final selection of manuscripts suitable for printing and for estimating the cost of publication.

The following are members of the Committee:—

1. Sri T. M. Narayanaswami, Pillai M.A., B.L.,
2. „ R. P. Sethu Pillai, B.A., B.L.,
3. „ C. M. Ramachandra Chettiar, B.A., B.L.,
4. „ R. Krishnamoorthy, (Kalki)
5. Dr. N. Venkataramanayya, M.A., Ph.D.,
6. Sri M. Ramanuja Rao Naidu, M.A., L.T.,
7. „ V. Prabhakara Sastri.
8. „ N. Venkata Rao, M. A.,
9. „ H. Sesha Ayyangar.
10. „ Masthi Venkatesa Ayyangar, M.A.,

11. Sri M. Mariappa Bhat, M.A., L.T.,
12. Dr. C. Achyuta Menon, B.A., Ph.D.,
13. „ C. Kunhan Raja, M.A., D. Phil.,
14. „ A. Sankaran, M.A., Ph.D., L.T.,
15. Sri P. S. Rama Sastri.
16. „ S. K. Ramanatha Sastri.
17. Dr. M. Abdul Haq, M.A., D.Phil. (Oxon)
18. Afzul-ul-Ulama Hakim Khader,
19. Sri P. D. Joshi.
20. „ S. Gopalan, B.A., B.L.
21. „ T. Chandrasekharan, M.A., L.T.,

The members of the Committee formed into Sub-Committees for the various languages. Sanskrit, Tamil, Telugu, Kannada, Malayalam, Mahrathi and Islamic Languages. They met during the month of May, 1949, at Madras and Tanjore to examine the manuscripts and make a selection. The recommendations of the Committee were accepted by the Government in G. O. No. Mis. 2745 Education, dated 31-8-1949 and they decided to call these publications as the "MADRAS GOVERNMENT ORIENTAL SERIES," and appointed the Curator, Government Oriental Manuscripts Library, Madras, as the General Editor of the publications.

The following manuscripts have been taken up for publication during the current year :

"A" FROM THE GOVERNMENT ORIENTAL
MANUSCRIPTS LIBRARY, MADRAS.

TAMIL

1. Kappal Śāttiram.
2. Anubhava Vaidya Murai .
3. Āttānakolāham
4. Upadēśa Kāṇḍam
5. Cālan Pūrva Pattavam

6. •Kōṅga Dēśa Rājakkal
7. Sivajñāna Dīpam
8. Sadāśiva Rūpam, with commentary.

TELUGU

1. Saṅgītaratnākaramu
2. Auśadha Yōgamulu
3. Vaidya nighaṇṭuvu
4. Dhanurvidyā Vilāsamu
5. Yōga Darśana Viśayamu
6. Khadga Lakṣaṇa Śirōmaṇi

SANSKRIT

1. Viśanārāyaṇīyam
2. Bhārgava Nāḍika
3. Hariharacaturaṅgam
4. Brahmasūtravṛtti—Mitākṣarā
5. Nyāyasiddhānta Tattvāmṛtam

MALAYALAM

1. Garbha Cikitsa
2. a. Vāstulakṣaṇam
- b. Śilpaśāstram
- c. Śilpaviśayam.
3. Mahāsāram
4. Kaṇakkusāram
5. Kriyākramam

KANNADA

1. Lōkōpakāra
2. Raṭṭamata
3. Dīkṣābōdhe
4. Aśvaśāstram
5. a. Auśadhagaḷu
- b. Vaidyaviśaya
6. Saṅgītaratnākara
7. Supaśāstra.

ISLAMIC LANGUAGES

1. Jamil-Al-Ashya
 2. Tibb-E-Faridi
 3. Tahqiq-Al-Buhran
 4. Safinat-Al-Najat
-

“ B ” FROM THE TANJORE MAHARAJA SERFOJI'S
SARASVATHI MAHAL LIBRARY, TANJORE

TAMIL

1. Śarabhēndravaidya Muṛai (Diabetes)
2. Do (Eyes)
3. Agastiyar 200
4. Koṇkaṇarśarakku Vaippu
5. Tirucciṛṛambalakkōvaiyār with Padavurai
6. Kālacakram
7. Tālasamudram
8. Bharatanāṭyam
9. a. Pāṇḍikēli Vilāsa Nāṭakam
- b. Purūrava Cakravarti Nāṭakam
- c. Madana Sundara Vilāsa Nāṭakam
- d. Percy Macqueen's Collection in the Madras University Library on Folklore.
10. Ramaiyan Ammānai
11. Tamil Pāḍalkaḷ including paṭṭiṇāṭṭār Venḇā and Vaṇṇaḱkal

TELUGU

1. Kāmandakanītisāramu
2. Tāḷadaśāprāṇapradīpika
3. a. Raghunātha Nāyakābhyudayamu
- b. Rājagōpāla Vilāsāmu
4. Rāmāyaṇamu by Kaṭṭa Varadarāju

MAHRATHI

1. Nāṭyaśāstra Saṅgraha
2. a. Book of Knowledge
 - b. Folk Songs.
 - c. Dora Darun Veṇi Paddhati
 - d. Aśvasa Catula Dumani
3. a. Pratāpasimhendra Vijaya Prabandha
 - b. Sarabhēndra Thirthāvaḷi
 - c. Lāvaṇi
4. Dēvēndra Kuravañji
5. Bhakta Vilāsa
6. Ślōka Baddha Rāmāyaṇa

SANSKRIT

1. Aśvaśastra with Tricolour Illustrations
2. Rajamṛganka
3. Cikitsāmṛtasāgara
4. Āyurvēdamahōdadhi
5. Gīta Gōvinda Abhinaya
6. a. Cōlacampū
 - b. Śāhēndra Vilāsa
7. Dharmākūtam - Sundara Kāṇḍa
8. Jātakasāra
9. Viṣṇutattvanirṇaya Vyākhyā
10. Saṅgīta Darpaṇa
11. Bijapallava

It is hoped that the publication of most of the important manuscripts will be completed within the next four years.

Some of the manuscripts taken up for publication are represented by single copies in the Library and consequently the mistakes that are found in them could not be corrected by comparing them with other copies. The editors have, however, tried their best to suggest correct readings. The wrong readings are given in

round brackets and correct readings have been suggested in square brackets. When different readings are found, they have been given in the foot-notes except in the case of a few books, in which the correct readings have been given the foot-note or incorporated in the text itself.

The Government of Madras have to be thanked for financing the entire scheme of publication although there is a drive for economy in all the departments. My thanks are due to the members of the Expert Committee who spared no pains in selecting the manuscripts for publication. I have also to thank the various editors, who are experts in their own field, for readily consenting to edit the manuscripts and see them through the Press. The various Presses that co-operated in printing the manuscripts in the best manner possible also deserve my thanks for the patience exhibited by them in carrying out the corrections made in the proofs.

The present work "KHADGA LAKSANA ŚIROMANI" is a treatise on Swords, in campū style. It gives the description of 32 kinds of swords. The original names of the swords are given in Sanskrit as well as in Portuguese and Hindusthani.

The description of the manuscript, the only basis for this edition is as follows :—

D. No. 2667, Paper, Size, $3\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ inches Pages 19 lines 26 on a page. condition good. complete, Single copy.

Messers N. S. Sundaresva Rao and T. L. Narasimharao B. Sc. Telugu Pandits are to be thanked for their help in going through the proofs.

Govt. Oriental Manuscripts Library Madras.	}	T. CHANDRASEKHARAN, <i>General Editor</i> <i>Madras Govt. Oriental Series.</i>
--	---	--

INTRODUCTION

KHADGA LAKṢAṆA ŚIRŌMAṆI, as the name suggests, is a treatise in verse relating to the various characteristics of swords. It is the only one of its kind in Telugu literature and though apparently a small one, the work is valuable as a technical work relating to the unsurveyed field of scientific literature in Telugu, written in Pudukkotta in Tamil land under the patronage of the well known Thonḍamān family of rulers, who were well known patrons of Telugu Learning and Culture. ¹ It is therefore in the fitness of things that this is undertaken by the Government for publication in the Telugu series as it forms an important contribution to Telugu culture in general and to Southern School of Telugu literature in particular.

Particulars of manuscript : This edition is based on the single manuscript copy available in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras and the description of the work is as under "Paper, D. 2667-13½" x 8¼" Pages 19, Lines 26 on a page. Mode of writing good, but not correct. Omission in verse lines-condition good-complete—single copy "

Author and Date : The work is written by the poet Navanappa at the instance of Rāyaraghunātha, Tirumala and Vijaya Raghunātha Tondamāns (verse 7). He is the son of Nalla Pichayya who was patronised by Rāya Raghunātha Thonḍamān, (verse 9). In verse 8, the author pays a tribute to four persons, who are skilled in the science of swords, and who gave the necessary authoritative information for writing the work. They are:—

1. Vide Appendix 2 (Telugu) for "Telugu Literature under the Pudukkotta Rulers"

1. Tirumala Chidambaram-an excellent maker of swords.
2. Chigili Lakṣhmārāma-An adept in various kinds and usage of swords.
3. Śenki Sumāli-The best workman in the finish of swords.
4. Aṣhak Sāyi-A critical examiner of swords.

The author evidently mentions all these persons out of great reverence for them as they have given to him the secrets of their respective craftsmanship in various aspects of the science of swords from a practical view point which is a sealed book to the author who is only well-versed in the theory of the art. It is presumed that the author also must have belonged to the class of sword-makers and it is due to this reason perhaps that he made mention of them, who were otherwise not worth recognition in literary works.

The author mentions in verse 7 that he has written the work at the time when Rāya Raghunātha, Tirumala and Vijaya Raghunātha were ruling in Pudukottah. This Rāya Raghunātha is the second of the name and also Vijaya Raghunātha is the second of the name in Thonḍamān rulers. Tirumala would have succeeded Rāya Raghunātha Thonḍamān in 1789 but he was very ill and his eldest son Vijaya Raghunātha Thonḍamān came to the throne and reigned from 1789-1807. Since our author mentions all the three he may be assigned to 1780 A. D. and this may also be the date when the work is composed. No other work of the author has come down to us.

CONTENTS OF THE WORK

In the introductory passage (13) the author mentions a work known as "Lakṣhmī Nārāyaṇa Samvādam" which he followed in writing this work. But

unfortunately we are not able to trace the work which is probably in Sanskrit. In writing the work author followed the traditional method of writing scientific works in Telugu verses. It may seem strange to modern scholars that poetry is made an instrument for elucidation of such a dry subject like the Science of Swords. But the innate devotion of our ancestors for keeping alive in memory the subtle technicalities of sciences, made them to commit to verses which can be memorised easily. In Telugu all the technical works like Gaṇita (Mathematics), Saṅgīta (Music), Jyōtiṣha (Astrology), Ratna (Precious stones), Dharma (Law), Aśwa Śāstra (Science of Horses), Vyākaraṇa (Grammar), Chandassu (Prosody), Alankāra (Poetics) and Arthaśāstra, (Politics) are written in poetry, and in almost all the cases they have an exceptionally literary value. This is in consonance with the method of writing technical works in Sanskrit in verse form, which was followed by the Kannada poets, from whom the Telugu poets of early times learnt this art.

SYNOPSIS OF THE WORK

Verses 1-6. Invocation to Īśwara, Gaṇēsa.

Verses 7-12. Information about the author, and the origin of the work.

Verse (13) Enumeration of 32 kinds of weapons beginning with Asi.

1. Asi	2. Musala
3. Mudgara	4. Kōhaṇa
5. Kaṇaya	6. Kampiṇi
7. Śillu	8. Bhallātaka
9. Bhinḍivāla	10. Karavāla
11. Kūnta	12. Kōlaṇḍa
13. Kaṭhāri	14. Thōmara
15. Paraśu	16. Triśūla

17. Vajramuṣṭi	18. Gada
19. Apudi	20. Angala
21. Antaka	22. Vankiṇi
23. Chakra	24. Śabala
25. Yeṭi	26. Inupakōla
27. Śēlakatti	28. Paṭṭisa
29. Prakūrma	30. Nakhara
31. Mayūra Daṇḍa	32. Naraśa

The author deals in this work exclusively about Asi (Sword) and its characteristics.

SWORDS (1st Category)

1. Hasta,	2. Makara,
3. Javabal,	4. Makkai,
5. Vajalal.	

2nd CATEGORY. (Phirangi)

1. Kiraimāṇi Phirangu,	2. Turā Phirangu
3. Yekkal Phirangu	4. Dōryā Phirangu
5. Kuskī Phirangu.	

3rd CATEGORY (Saiph)

1. Purtikāl Saiph	2. Nukkā Saiph
3. Makarāb Saiph	4. Rukammi Saiph
5. Isupath Saiph	6. Maḷayavāri Saiph
7. Ulandā Saiph	8. Jagjnā Saiph
9. Putanka Saiph	10. Kuśhki Saiph
11. Isupath Saiph	

4th CATEGORY (Bandar)

1. Chāndu Bandar	2. Goa Bandar
3. Mahamad Bandar	4. Bel Bandar
5. Nāṭ Bandar	6. Ārā Banḍar
7. France Bandar	8. Jgnā Bnadar
9. Putankēsi Bandar	10. Yenā Bandar

11. Laimani Bandar	12. Mönābhi Bandar
13. Tinābhi Bandar	14. Vūrē Bandar
15. Pāmu Bandar	16. Dyālu Bandar
17. Battāli Bandar	18. Kāyantē Bandar
19. English Bandar	20. Mohamed Bandar

5th CATEGORY (Surai)

1. Hindustāni Surai	2. Maratā Surai
3. Bhujakā Surai	4. Rājashā Surai
5. Kanchakā Surai	6. Pappaṣhā Surai
7. Ambabāgi Surai	8. Vaśīkuni Surai
9. Sādālagubural Surai	10. Suddādaulā Surai
11. Kalkattā Surai	12. Kattāsukā Surai
13. Siddōtkukā Surai	14. Suratāni Sāyi Surai
15. Kaliyakarat	

6th CATEGORY (Tyāga)

1. Bandavān Tyāga	2. Pyāham Tyāga
3. Ambāri Tyāga	4. Rumī Tyāga
5. Gujarāt Tyāga	6. Bandyāsi Tyāga
7. Hirāki Tyāga	8. Varakusil Tyāga
9. Abdāla Tyāga	10. Jahasā Tyāga
11. Muttān Tyāga	12. Bāgdā Tyāga
13. Bahōri Tyāga	14. Lāhuri Tyāga
15. Akupāri Tyāga	16. Avarangajapi Tyāga
17. Niravāri Tyāga	18. Buvān Tyāga
19. Aṣhajjā Tyāga	20. Mauvāla Tyāga
21. Jikara Tyāga	22. Depagadi Chanda
	Tyāga
23. Bangālī Tyāga	24. Pātnā Tyāga
25. Hyderābad Tyāga	26. Masudhābhā Tyāga
27. Ṣahajāpūr Tyāga	28. Sencha Tyāga
29. Siddhoutu Tyāga	30. Kachchan Tyāga
31. Dalmankān Tyāga	32. Chengamān Tyāga
33. Alangiri Tyāga	

7th CATEGORY.

1. Śikandar	2. Vastādimir
3. Sumāhir	4. Mahamandabāsi
5. Vilādi	6. Abbāsi
7. Bhurātisāni Abbāsi	8. Sāḷuvāla
9. Khāndā	10. Dundumāyevan
11. Mōdasu	12. Misri

8th CATEGORY

1. Makarabburā	2. Jabburudā
3. Makkaigurudā	4. Halābgurudā
5. Turāgurudā	6. Makki Gurudā
7. Dōnyuryōgurudā	8. Rummā Gurudā
9. Gujarā Gurudā	10. Āndabādi (Gurudā
11. Bāndu Gurudā	12. Gōsā Gurudā
13. Tunkahāru Gurudā	14. Bēl Gurudā
15. Nal Gurudā	16. Āruā Gurudā
17. Ālayamāni Gurudā	18. France Gurudā
19. Gigna Gurudā	20. Pratankan Gurudā
21. Yēkanābhi Gurudā	22. Mohamed Gurudā
23. Bandar Avemani
Gurudā	24. Dōnabhi Gurudā
25. Tikabhi Gurudā	26. Vyulandā Gurudā
27. Pāmu Gurudā	28. Kāṇḍāl Gurudā
29. Bhattavi Gurudā	30. Kāmal Gurudā
31. English Gurudā	32. Yekal Gurudā

Verses 13-14. The author then enumerates the good and bad qualities of swords.

1. Prāta-old	2. Krotta-new
3. Nidivi-length	4. Vedalupu-breadth
5. Prakkalu-sides	6. Churi-pointed end
7. Kāḍi-thickness	8. Vāyudāra-edge
9. Pēṇaka-side slope	10. Gīṭalu-lines
11. Mudralu-marks	12. Dōra-bent

13. Dōryālu-stripes	14. Chāyalu-shades
15. Kappu-surface	16. Kanjiru-crippleness
17. Laghuvu-light	18. Jihwar-crookedness

It may be noted here that all these technical words are used and described the above categories in detail from verses 14 to 74

The Science of Swords is as old as the Vēdās, as we find mention of ASI (Vide Vedic Index 1-17) and though the present work is written as late as the 18th century of the Christian era, the author calls it as "Asi Prabhandha" besides the name "Khadga Lakṣaṇa Śirōmaṇi" (Verse 4). It is due to this antiquity that the name ASI occupies the first place in the thirty-two kinds of weapons named above. The general term Khadga is chosen by the author as it is familiar to Telugu people. Much information regarding the swords is available in the "Agnipurāṇa", "Bṛhatsamhita" "Śukranīti", "Mahābhārata", "Mānasōllāsa" "Vīramitrōdayam" and "Śivatattvaratnākara" and I have given in the appendices the relative extracts from "Śukranīti" "Mānasōllāsa" and "Śivatattvaratnākara."

One interesting feature about the work is that it gives the names of swords in Arabic and Persian Languages which clearly show the Muslim influence on the Telugu country.

The following are some of them :

1. Phirangi (Firangi) Firangi generally used in Telugu for Cannon. In this work it is used for Sword.

2. Saypu (*Sayf*) (Arabic) Straight Sword.

3. Gurudā (*gurz*) Iron club used in the work for sword.

4. Surai (*Suri*) name derived from Syria.
5. Tyāga (*Tāgh* old from) ordinary sword.
(*Tāgh* new)

Besides the above, he used technical term like Abbāsi, Sāluwāla, Khaṇḍa, Miṣri, which are not Telugu; but it may be noted that the word Khaṇḍa is used frequently by later Telugu poets who wrote under the Muslim influence.

1. Swords used after personalities—Alangir Tyāge, Pāduṣhā, Suratān, Śikindar, Vastādunur
2. Swords named after Nationalities - Portuguese, French, English
3. Swords named after the places where they are famous Bangāla (Bengal). Kalkattā (calcutta), Pātnā (Patna). Hyderābad (Hyderabad), Cutch (Kathiawad, Guzerat), Sidhout (Siddhavatan in Cuddadpah in the Telugu Country—Madras Province)

The King who wears the sword must be conversant with undermentioned details :

1. Pramāṇa—Measurement.

Sword of 50"	,,	-Best-Śrēṣṭha
,, 40"	,,	-Better-Madhyama
,, 36"	,,	-Inferior-Kaniṣṭha
2. Dōṣha—Bad qualities - The results of wearing swords with bad qualities.
 1. Sphuṭita - causes death.
 2. Piṭhaka - destroys lineage.
 3. Viddha - creates poverty.
 4. Bhagna - spoils reputation.
 5. Jalamārga - Break in career.

6. Jaladrāvi - makes fearful.
7. Simhaḷa - makes the wearer a leper.
8. Vakradhāra-gives ugly appearance.
9. Twacchōddhrta - (no explanation given.)

3 Rēkha - Good qualities or Guṇa.

1. Prākāra - shining as that of oil seeds, having lines which resemble the writing of Piśācha lipi (secret scripts of the Bhūtās) and appears like Kathaki phala, and beautiful hair of the female.
2. Sankha, (Conch) chakra, (Disc) Thōraṇa, (arch) Chāmara, (chowrie) Dwaja, (banner) Matsya (fish) Kūrma (Tortoise).
3. Mark of Linga with Pānavatṭa
4. Mark of Prākāra and Garuda.
5. Hamsa (swan), Sārasa (Padma).

4. The metal used for making the swords and the places where the metal is available

Country	Name	Marks
1. Jāṅgalakṣhētra	Panjara	Linga and Prakara
2. Anupa	Kṛṣṇa Panjara	Oil seeds colour
3. Sādāraṇa		New and Plough
4. Kaḷinga	Suvarṇa Panjara	Priyangu Tree
5. Kāmbhōja		Mark of oil drops
6. Nīlagiri	Nīrasāra	Saphire
7. Ghūrjara	Kṛṣṇasāra	Creepers
8. Mahāraṣṭra	Śēwtasāra	White
9. Karpāṭa	Medika	Round Prākārās

Recently I have come across another work relating to the Science of Swords in Telugu. It is in prose of un-known authorship and bears No. 95 of the Manuscript of the Telugu Academy Library at

Kakinada, East Godavari District (Madras Province)
 As the time at my disposal is short, I was unable to get the copy and incorporate the details in the present work. However, I have given an extract in Telugu from the above work as Telugu Appendix No. 1. This work seems to contain not only the various dimensions of the swords but also a pictorial description of the marks and swords.

Dr V. S. Agrawala, M. A., Ph. D., Curator, National Museum of India, New Delhi, (President of the Technical Section of the All-India Oriental Conference, held in November 1949 at Bombay), is evincing a lively interest in the science of swords. He is kind enough to write to me under date 11-12-1949 that he found about about 300 swords in the splendid collection of arms of Alwar state and on examining them he came across a very rich list of traditional terms relating to swords. He opines that "they are mostly taken from Persian and reflect the Muslim tradition in Indian swordsmanship."

I have only brought to the notice of the scholars, the nature and scope of the work which has now been printed for the first time partly because it is a scientific work in Telugu and partly because it is belonging to the Southern School in Telugu Literature.

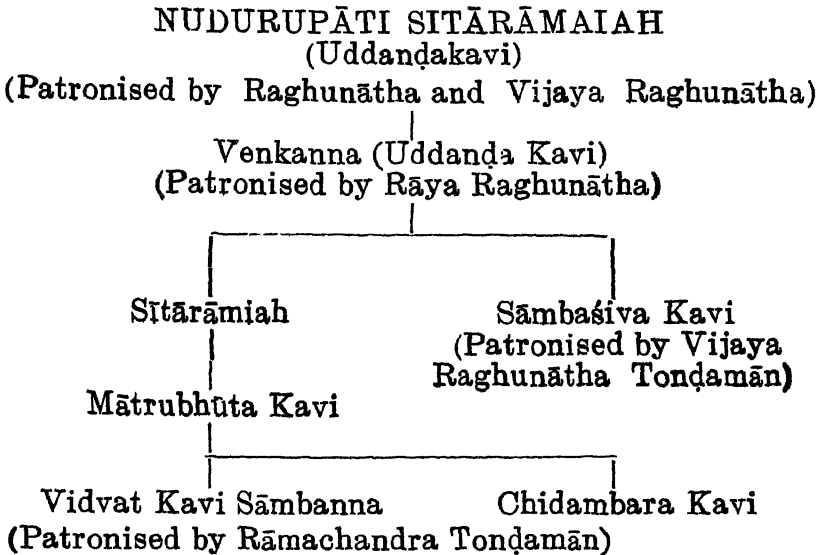
It is interesting to note that the word Khadga is in vogue in the Telugu Country and literature, as the title, Khadga-narayana, to some of the Telugu Chieftains, and Khadga Tikkana, the brother of the wellknown Telugu poet Tikkana Somayaji are exceedingly familiar to the Telugu people. However, in the first great Telugu Mahabharata some of the particulars regarding swords in the Sanskrit original are not found in the translation by Tikkana. Nachana Soma who followed Tikkana supplied the information in his U-taraharivamsamu. The later Prabhandha poets to some extent supplied the information regarding the swords,

TELUĠU LITERATURE UNDER PUDUKKOTTA RULERS

As already indicated Khadgalakṣaṇa Śīrōmaṇi was written at the instance of the Pudukkotta Tondamān Rulers of Kōṭi¹ family. The literature flourished under their patronage forms the third chapter in the History of Southern School in Telugu Literature.

It is the Nudurupāṭi family of Telugu poets that have given us all the details of the political history of the State. It is a Velanāṭi Brahmin family, formerly residing at Nudurupāḍu in Narasapur Taluq of the West Godavari district and migrated to the Southern country in the time of Krishnappa Naika of Madura. They are the Āstānakavis or the court poets of the Pudukkotta kings for generations and the following geneological trees will show the relationship between them.

GENEOLOGY OF NUDURUPĀṬI FAMILY OF POETS

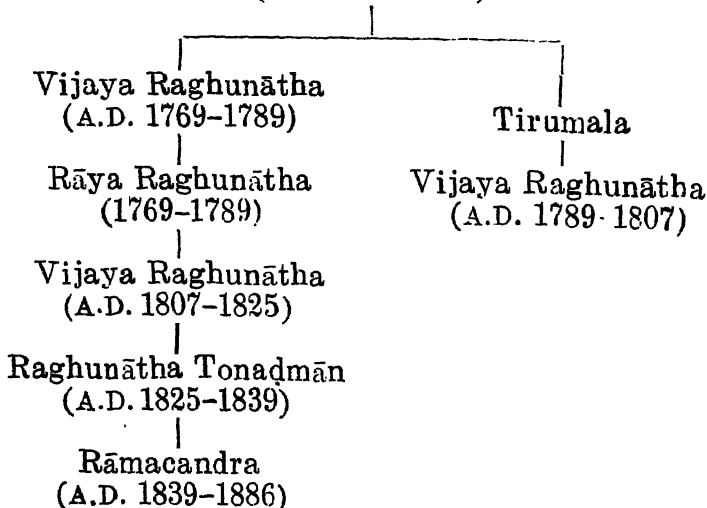
1. "Kōṭi" which is the family or house name of the rulers show that they are of Telugu Nayaka origin,

Two poets of the family Nudurupāṭi¹ Venkanna and his son Sāmbaśiva Kavi have completely given the political history of the state from the earliest ruler from Vijayanagar times to the days of the Company's rule by their two works, "Tondamān Vamśāvali" and "Tondamān Vamśa Pratāpa Mālīka." The Pudukkotta Manual refers to the Vamśāvali of Venkanna and not to the Mālīka of Sambasiva Kavi. It may be noted here that both the works were printed in 1914 and 1917 respectively. The Manual of Pudukkotta was published in 1921. It is strange that some of the details given in the above works are not found in the Manual. Venkanna has written the history till Rāya Raghunātha and Sāmbaśiva continued the theme with elaborate details. If the two works are edited thoroughly on historical lines with notes, it would certainly bring to light more facts which are unknown to modern students of South Indian History.

GENEALOGY OF THE PUDUKKOTTA KINGS

RAGHUNĀTHARĀYA TONDAMĀN

(A.D. 1686-1730)

1. Late K. Veeresalingam Pantulu in his "Lives of poets" Part III. 67 Page has given the family name of the above poet wrongly as "Koṭi Venkanārya" incorrectly reading the colophon of the work. Koṭi Vamśa in Āndhra Bhaṣṭhāṇavam, which the author used is the Vamśa-epithet for his patron and not for himself and the mistake still continues in the printed editions !

RĀYA RAGHUNĀTHA TONDAMĀN (1769-89)

He is one of the wellknown Rājakavis in Telugu Literature who are both poets and patrons of Telugu Learning and Culture. Two of his works are available in print, and they clearly testify that he is a Telugu poet of the first rank.

1. Pārvatīpariṇayamu - This is a prabandha in five cantos and was printed in 1908. The story as the title suggests, is taken from Kumārasambhava. Though the theme is handled by master hands like Nanni-chōḍa Dēva and Srīnātha before Rāghunātha, yet this Royal author has excelled them in many a place. This excellent work is not available now and it is worth publication. Since works relating to the same theme have not been published when this is first printed, a new edition will greatly enhance its value.

2. Kavijanōjjīvani - This is a poetical work containing 100 verses. Each verse is composed by the king for a *samasya*, which was given by his court poet in extempore, and afterwards committed to writing. This exhibits not only retentive memory of the author, but also his great knowledge of human experiences, and command of the Telugu language. (Printed by the Telugu Academy of Kakinada, East Godavari District in 1937.)

NUDURUPĀTI FAMILY OF POETS SITĀRĀMAIAH

The first member of the family who bore the title of Uddanda Kavi is Sītārāmayya. He is the father of Venkanna and is much honoured by Tirumala Tondamān, father of Rāya Raghunātha, as stated in "Tondamān Vamśāvali." But no work of this poet has come to light so far. A few Chātu verses are only available.

VENGANNA OR VENKANNA

He is the most well-known poet not only in Southern country, but also throughout Āndhra Dēśa as his Lexicon “Āndhra Bhāṣhārṇavam” is an indispensable work to poets and scholars. He is the author of many works, but the following only have come down to us.

(1) Āndhra Bhāṣhārṇavam—This is the biggest of the Telugu Lexicons in Verse and is modelled on Sanskrit Amara Kōśa. It has three Kāṇḍās, and gives pure Telugu synonyms for Sanskrit words. This lexicon exhibits that pure Telugu or Accha Telugu,¹ as it is called, is also capable of highest expression.

(2) Raghunāthiyamu²—This is a work on Alankāra. These Ālankāras are taken from Sanskrit and the examples are given in the name of his patron Raghunātha.

(3) Pārvatī Kalyāṇamu³—A Yakśhagāna in Telugu interspersed with Sanskrit gēyās and Kīrtanās. It describes the marriage of Pārvatī and Paramēśwara. It is dedicated to Mīnākṣhi Sundarēśwara. A Sanskrit gēya is quoted here :

घनमणिदीपे कल्पितधूपे कन्दतिचित्रकलापे
कनकमथोलसदनुपमनैजभवनशुकमधुरालापे
श्रीकरविभवश्शिवया समेतश्चेते माणिक्यसौधे
श्रीकामहर हर हरेति गीतं प्राकाररक्षणं कुर्वन्तु ॥

1. Accha Telugu means, the language exclusive of Sanskrit Tatsama words.

Printed

1. Arsha Press 1898, Vizagapatam.

2. Chintamani Press 1900

3. Vavilla, 1910

2. A. S. P. P. Vol. 3, Page 311.

3. A. S. P. P. Vol. 3, Page 312.

(4) Mallapurāṇamu—This is the only work in Telugu Literature on the art of wrestling or Mallayuddha. It is in four cantos, and gives the descriptions of thirty-two kinds of Vignānās.¹ It is dedicated to one Birudu Kuppāl Malla, a famous wrestler living in Gandharvakōṭa,² and patronised by Muddu Vaduka Nātha. The author also uses the the word Jeṭṭi with regard to the patron's father's brother as Aḷagādri Jeṭṭi which shows that they are Telugu wrestlers domiciled in the Tamilnad. (p. 309-10, Descriptive Catalogue of Mss. Government Oriental Library Madras,

(5) Br̥hannāyikā Dandakamu :—This Dandaka by Venkanna is written in honour of his patron Raghu-nātha. This reveals the command which the author possessed in Sanskrit and Telugu. It is addressed to Goddess Br̥hadāmbika worshipped at Pudukkotta. Venkanna used his title "Uddanda Kavi" in this work. (D. C. of Telugu Mss. Vol. III. Yakśagāna and Dandaka, No. 1992-Unprinted).

(6) Tondamān Vamśāvaḷi:—By far the most important work of Venkanna from a historical point of view is the above work This is Sīsa Mālika an 373 lines. It traces the history of Pudukkotta kings from twenty generations and gives all the necessary details. The author in a truly historical manner gives all the details without the stock phrases and and as such it is a valuable source of information. (A. S. P. P. Vol. II 1914 Pages 304-17.)

1. Vignana is used by both Chālukya Someśwara in his Mānasollāsa and Kelādi Basavarāja in śivatattvaratnakara.

2. This is Twentytwo miles from Pudukkotta.

This gives complete history of the Tonḍamāns till Rāya Raghunātha (1769-1789) and this is continued by his son Sāmbaśiva Kavi till Raghunātha Tonḍamān, from 1825-1839.

SĀMBAŚIVA KAVI

Besides the continuation of the Vamśāvali¹ Sāmbaśiva. Kavi wrote two other works Bilhaṇiyamu.² Candrānanadandakamu. The former is a Prabandha in two parts, and relates to the amorous story of the Poet Bilhaṇa with Yāmini Pūrṇatīlaka, daughter of Madanābhirāma. He was patronised by Raghunātha Tonḍamān (1825-1839) and also by karnu his son Rāmachandra. He gives the title of His Excellency conferred by the East India Company on Raghunātha Tonḍamān.

CHIDAMBARA VIDVATKAVI

Candrānanadandākamu³.—This member is the last scion of the family, who wrote the another Chandrānanadandākamu in praise of Rāmacandra Tonḍamān who ruled from 1844-86. His grandson Lakshmayya was living in a village near Pudukkotta in 1914. (unprinted No. 65 A. S. P. P. Catalogue)

SESHAYYA

He is one of the court poets of Vijaya Raghunātha Tonḍamān (1730-1769). He wrote the Vijaya Raghunātha Śataka⁴ in Śīsa metre praising his patron. This Śataka which is unprinted gives many historical details not available elsewhere.

1 This is in 342 lines of Śīsa metre (Vide Telugu Academy Journal Vol. VI (1917) Pages 198-212.

2. A. S. P. P. Vol. 3. Page 312.

3. No. 55, A. S. P. P

4. A. S. P. P. Vol. III Page.

SURYAŚEKHARAKAVI

This poet wrote a Śataka and many a stray verse, on Raghunātha Tondanān (1769-89) and they are only available in Anthologies in Telugu.

MANNARAYYA

The above poet translated Rasamanjari of Bhānukavi into Telugu and dedicated to Vijaya Raghunātha Tondamān who ruled Pudukkotta from 1787-1807. He is a Vaishnavite. He belongs to Bhāradwājagōtra. He is popularly known as Mannā-rayya but really Nārāyaṇayya son of Venkaṭāchārya and grand-son of Appalāchārya. This is a complete translation of Rasamanjari is four cantos. The above book is unprinted and is an important contribution to Telugu Alankara Literature.

Sri Hari Seturamayya, one of the relations of Nudurpati Venkana states (in 1908) that Venkana was granted an extensive land known as "Sarvamanya" by the Pudukkotta rulers. It is this gentleman that has first sent the manuscript copy of Parvatipariṇayamu to the Editor "Saraswati Patrica" (1898-1911) and furnished the necessary information regarding Venkana kavi. He had read an article relating to Southern School of Telugu Literature under the title of "(Choladesāndhraphābalyamu) (Influence of Andhras in the Chola Country in the annual session of the Telugu Academy held at Madura (South) in 1917, under the Patronage of the late lamented Diwan Bahadur V. Ramabhadra Naidu Garu B. A., zamindar of Doddappanāyakanur, in Tirumangalam Taluk of Madura Dist. He is a descendent of Samukham Venkata Krishnappa Naidu authors of Ahalyasankrandanam and a protege of Vijaya Ranga chokkanātha of Madura (1704-1732).

My thanks are due to Sri. T. Chandrasekharan, M. A., L. T., Curator of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, and the General Secretary of the Madras Government publications for having given me the opportunity of editing the work in the Madras Government Oriental Series. I thank the authorities of the University of Madras for having graciously granted me permission to edit the work on behalf of the Government.

Oriental Research Institute, University of Madras, Republic Day Madras, 26.1-1950	}	N. VENKATA RAO, M.A., <i>Head of the Telugu Department.</i>
---	---	--

BIBLIOGRAPHY

1. Journals of the Telugu Academy, Volumes 2, 3, 4, 5, 6, (1913-1918). (A.S.P.P.)
2. Descriptive Catalogue, 2nd Part (1931). (A.S.P.P.)
3. Art of War in Ancient India - Chakravarthi. (1941)
4. War in Ancient India - Prof. V.R.R. Dikshitar. (1944)
5. Annual Number of Andhra Patrika, Madras, 1923.
6. A Manual of the Pudukkotta state, 1921.
7. Manasollasa of Chalukya Someswara - Gaekwad Oriental Series. No. 28
8. Saraswati Series - Parvatiarinayamu. (1908)
9. Sivatatavaratnakara of Basavaraja - B. G. Paul & Co. (1927)
10. Telugu-English Dictionary, C.P. Brown: 1852.

APPENDIX I.

In a conversation between Jamadagni and Sukrācārya, the following information is found about swords in Śukranīti.¹

असिरेव परं शस्त्रं स्वहस्ते नित्यशोऽक्षयम् ।
 अमोघाकारसदृशं सर्वशस्तु क्षयप्रदम् ॥
 उत्ताने वाथ कुब्जे वा वले साचीगतेऽपि वा ।
 संविष्टे चोपविष्टे च खड्ग एव परायणम् ॥
 संकटे च विषमे गिरिदुर्गे निम्नगर्तसिकतास्थगिते वा ।
 कण्टकद्रुमवृतेऽपि च देशे खड्ग एव शरणं जमदग्ने ॥
 क्षितौ रथे वाजिनि कुञ्जरे वा गृहे द्रुये नागरके प्रमादे ।
 सर्वत्र सर्वस्य च भार्गवेन्द्र परायणं स्यादसिरेव नित्यम् ॥
 धनुरिह शरपातादेव वै हन्ति शत्रून्
 दहति रिपुसमूहं वाजिवह्निर्जवेन ।
 सुभटकरगतस्तु क्षिप्रमभ्यासमात्रे
 शमयति रिपुसेनां पातयोगेन खड्गः ॥
 मतङ्गजस्थो रथवाजिगो वा शरक्षये शस्त्रगणक्षये च ।
 समस्थितो वा विषमस्थितो वा नरोऽसिना मर्दयतीह सर्वान् ॥

1. *Vile* article in Telugu on Upavēdamulu-Grandha sūchika-by Sri M. Ramakrishna Kavi Garu M. A. (Annual Number of Andhra Patrika 1923).

APPENDIX II.

मानसोल्लासे

ततः खङ्गविनोदेन रंजयेत् प्रेक्षकान् भृशम् ।
 क्षुरिकोक्तप्रमाणेन गणयेत् खङ्गमुत्तमम् ॥५४॥
 पंचाशताङ्गुलैश्चेष्टः पंचत्रिं [विं] शतिकोऽवरः ।
 अन्योर्मध्यमानेन मध्यमः परिकीर्त्यते ॥५५॥
 अत्रणः पोगरोपेतस्तिर्यग्भेदविवर्जितः ।
 व्रणयुक्तोऽपि निस्त्रिंशो बिल्वकुंजरकुण्डलैः ॥५६॥
 वर्धमानध्वजच्छतस्वस्तिकैश्च व्रणैः शुभः ।
 मानहीनो विभिन्नश्च कुठितो ध्वनिवर्जितः ॥५७॥
 नेत्रचित्तविरोधी च वर्जनीयो दुरासदः ।
 असिर्मरकतश्यामः पोगरैः परिवर्जितः ॥५८॥
 बाणबाहुवनच्छेदी बाणाय शार्ङ्गिणा धृतः ।
 कृपाणः शाद्वलश्यामस्तनुवर्दीर्घपोगरः ॥५९॥
 अच्छेद्यो रोहिणीवाहः पौलस्त्येन धृतः पुरा ।
 कुटिलैः पोगरैर्युक्तो वरः केसरसन्निभैः ॥६०॥
 मत्कुणः करवालोऽयं लोहवर्णो न वर्ण्यते ।
 गोजिह्वापल्लवप्रख्यः पोगरो यत्र दृश्यते ॥६१॥
 असिर्निरवहो नाम द्विषच्छेदकरः शुभः ।
 तरुणीकेशसंकाशः सूक्ष्मपाण्डुरपोगरः ॥६२॥
 भद्रांगः करवालोऽयं भद्रकालीकरस्थितः ।
 राजजम्बूफलश्यामो वक्रपाण्डुरपोरः ॥६३॥
 स्निग्धच्छायवपुः खङ्गः करवालोऽभिधीयते ।
 असिः प्रत्यग्रजीमूतशकलश्यामलच्छविः ॥६४॥
 पाठीनत्वक्समाकारपोगरोऽयं सुबाणकः ।
 केलिचंद्रकसंकाशैः पोगरैर्निबिडैः श्रितः ॥६५॥
 कच्छेष्टक इति ख्यातः खङ्गः खङ्गभृतां वरः ।
 तमालव्यालरोलम्बनिकुरुम्बसमच्छविः ॥६६॥

कौशेयकः समाख्यातः पुरुषाकारपोगरः ।
 एरण्डीजसंकाशपोगरस्तारपट्टकः ॥६७॥
 रामारोमावल्ल्यामो न नमेन्नामितोऽप्यसिः ।
 नववारिधरस्यामः पिगाकुंचितपोगरः ॥६८॥
 खङ्गः षट्तालको नाम विषवज्रभयापहः ।
 स्वर्णचञ्चूनिभैः सूक्ष्मैः पोगरैः स्वर्णपंजरः ॥६९॥
 मुक्ताचूर्णसमाकारैः ख्यातस्तित्रिवज्रकः ।
 पोगरैः कज्जलप्रल्यैः खङ्गः स्यात्कालवज्रकः ॥७०॥
 वियच्छायावपुः सारः स्वल्पपांडुरपोगरः ।
 सरोजिनीच्छदच्छायः कोंगिः खङ्गोऽभिधीयते ॥७१॥
 कदलीशृङ्खला वापि यस्मिन् दृश्यान्तरान्तरा ।
 वर्णपोगरभेदेन खङ्गजातिर्निरूपिता ॥७२॥

(प्रथमोऽध्यायः)

[Somēśvara's Mānasollāsa, Gaekwad Oriental Series,
 Ādhyaya IV (Slokas 44-72)]

APPENDIX III

शिवतत्त्वरत्नाकरे

प्रमाणदोषरेखाश्च जातिं देशांश्च देवताः ।
 ज्ञात्वैव खङ्गमादद्यादायुस्तौभाग्यवृद्धये ॥१॥
 पञ्चाशदंगुलं श्रेष्ठं चत्वारिंशच्च मध्यमम् ।
 षट्त्रिंशद्भिः कनिष्ठं स्यात् स्वांगुष्ठोदरनामकम् ॥२॥
 स्फुटितं पिटकं विद्धं भग्नेखं त्वचोद्भूतम् ।
 जलमार्गं जलद्रावि सिद्धं वक्रधारिणम् ॥३॥
 इति दोषास्समाख्याताः फलं तेषां क्रमाद् ब्रुवे ।
 स्फुटितेन भवेन्मृत्युः पिटको गोत्रघातकः ॥४॥
 विद्धाद्धारिद्वयमाप्नोति भग्नात्कीर्तिर्विनाशयति ।
 जलमार्गाद् भवेद्भङ्गो जलद्रावी भयावहः ॥५॥
 सिद्धले कुष्ठदारिद्र्यं वक्रधारो द्युतिं हरेत् ।
 प्राकारशंखचक्राणि तोरणं चामरं ध्वजम् ॥६॥
 मत्स्यकूर्मादिमालाङ्कं शोभनं खङ्गमीदृशम् ॥
 लिङ्गं सपीठं दृश्येत यस्मिन् खङ्गे सुनिर्मले ॥७॥

तं खङ्गं धारयेद्राजा आयुरारोग्यकारकम् ।
 (प्राकारो दृश्यते यत्नं गरुडश्च सुनिर्मलः ॥८॥
 तं खङ्गं धारयेद्राजा विषवज्रभयापहम् ।)
 हंससारसमेरुण्डचक्रवाककर्पिजलाः ॥९॥
 दृश्यन्ते यस्य खङ्गे तु तस्य श्रीर्विजयो भवेत् ।
 एरंडबीजसच्छायः पिशाचलिपिसंनिभः ॥१०॥
 केतकीफलसंकाशश्शुभप्राकार ईदृशः ।
 तरुणीकेशसंकाशं प्राकारैर्दृश्यसूक्ष्मकैः ॥११॥
 पंजरं नाम तल्लोहं जांगले तु समुद्भवम् ।
 लिंगं सर्पीठं दृश्येत प्राकारो दृश्यसूक्ष्मकः ॥१२॥
 स्थूलदीर्घश्च मध्ये तु बहुवर्णतिलांशकैः ।
 अनूपदेशजं लोहं सुकृष्णं कृष्णपंजरम् ॥१३॥
 प्राकारैः कुण्डलाकारैर्यद्वा खड्गेन्दुसन्निभैः ।
 हलकोदंडसंकाशैर्लोहं सादरणोद्भवम् ॥१४॥
 प्राकारैर्वर्तुलैर्दीर्घैः प्रियंगुच्छाययान्वितैः ।
 सुवर्णपंजरं नाम लोहं कालिंगसंभवम् ॥१५॥
 भुजंगगतिसंकाशैस्तैलबिन्दुसमन्वितैः ।
 प्राकारैर्दृश्यते यत्नं लोहं कामोजसंभवम् ॥१६॥
 प्राकारैर्नीलवर्णैश्च दीर्घसूक्ष्ममनोहरैः ।
 नीरसारं तु तल्लोहं नि नीलपर्वतसंभम् ॥१७॥
 तैलबिन्दुसमाकारैर्लतामंडलसन्निभैः ।
 कृष्णसारं तु तल्लोहं घूर्जरेषु समुद्भवम् ॥१८॥
 सुपाण्डुरैस्तु सुस्निग्धैः प्राकारैस्सूक्ष्मदीर्घकैः ।
 श्वेतसारं तु तल्लोहं महाराष्ट्रसमुद्भवम् ॥१९॥
 प्राकारैर्वर्तुलैः सूक्ष्मैः पाण्डुच्छायैस्सुनिर्मलैः ।
 मेदिकं नाम तल्लोहं कर्णाटेषु समुद्भवम् ॥२०॥

पंचमकल्लोले नवमस्तरंगः ।

(Śivatattvaratnākara of Basavaraja.

V Kallōla IX-Taraṅga (Silokas 21-61.)

ప్రీతి క.

ఖడ్గలక్షణశిరోమణి.

తెనుగు భాషలో శాస్త్రీయ గ్రంథములు ప్రత్యేక వాఙ్మయ శాఖగా పరిగణింపఁదగిన విలువగలవి. కాని నిన్న మొన్నటివఱకు నీగ్రంథములకు పర్యాప్తమైన పరిశీలనలేదు. ఈశాఖా సంబంధములైన గ్రంథములన్నియు, ససిగా, చక్కగా, పరిష్కృతములై, ముద్రితములై, వ్యాప్తి నందినగాని, తొల్లినర్వాంగ సంపన్నముగా వెలసిన తెనుగు సాహిత్య స్వరూపము తేటతెల్లముకాదు. కావ్యలక్షణములును, కవితారీతులును, కవిప్రతిభయును వెల్లడికాదు. ఇట్టిపరిస్థితిలో మదరాసు రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమువారు, దేశభాషలలోని ప్రాచీన గ్రంథము లచ్చుకూర్చిం చుటకుఁ దలపెట్టుటయు నందు ముఖ్యముగా, సంగీతము, వైద్యము, జ్యోతిషము నేదాంతము చరిత్రమున్నగు శాస్త్రీయ గ్రంథములకుఁ బ్రాధాన్య మొసంగుటయు మిక్కిలిగా భాషాభిమానులందఱును ప్రశం సింపఁదగినది. ఈ ప్రణాళికలో తెనుగు భాష లోనెలువడిన శాస్త్రీయ గ్రంథములలో నీ ఖడ్గలక్షణ శిరోమణి యొకటి.

— గ్రంథప్రశస్తి. —

ఈ గ్రంథము పేరునుబట్టి యిది కత్తులను వానిస్వరూపములను వివరించునది యని తెలియుచునేయున్నది. తెనుగులో నింతవఱకు ప్రత్యే కముగా ఖడ్గములనుగూర్చిన పద్యరూపగ్రంథములేదు. మఱియొక విశేష మేమనగా నీ గ్రంథము దక్షిణదేశమున పుదుక్కోటలో పుట్టినది. కాబట్టి శాస్త్రీయ గ్రంథముగానే గాక, దక్షిణాంధ్రసారస్వతమునకు సంబంధించిన గ్రంథముగా నిదిపరిగణితముకాఁదగినది.

— గ్రంథస్వరూపము. —

దీని మాతృక యొక్క వ్రాతప్రతి మాత్రమే లభించినది. అది డి. 2667 సంఖ్యగా మదరాసు ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తక భాండాగారముననున్నది. ఆ ప్రతి వివరములివి.

“కాగితము నెం. డి. 2667 (పొడవు $1\frac{1}{4}$ ” వెడల్పు $8\frac{1}{2}$) పుటలు 19 పుటకు 26 పంక్తులు. వ్రాత చక్కగ నేయున్నది. కాని తప్పులుగలవు. పద్యపాదములలో నచ్చటచ్చట లోపములుగలవు. ప్రతి సమగ్రముగ నున్నది. ఒక్క ప్రతిమాత్రమేగలదు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు (కాకినాడ) పుస్తకభాండాగారమున 95 సంఖ్యగా కత్తులలక్ష్మణము తెలుపు చిన్న పుస్తకముగలదు. కాని యది యీ గ్రంథముననుసరించి వచనములో వ్రాయబడినది. అదియైన సమగ్రముగాదు.

ఈ గ్రంథములో 77 పద్యములునొక పెద్దవచనము యతీయొక చిన్నవచనమును గలవు. మొత్తం 79. వీనిలో 1 చంపకము, 1 ఉత్పలము 15 కందములు 14 గీతములు 46 సీసపద్యములుగలవు. లభించిన ప్రతి యొకటియే యగుటచేతను, సాంకేతిక పదజాలము విశేషముగ నుండుట చేతను, గ్రంథ విషయములోపింపకుండ స్వల్పసవరణములుచేసి యథా మాతృకముగ నిది ముద్రింపబడినది.

— గ్రంథకర్త కాలము —

దీనిని రచించిన కవి నవనాథుని నల్లపిచ్చయ్య కుమారుడు. ఈతనికులగోత్రములు తెలియరాలేదు. కాని యీతడు ఖడ్గములను గూర్చి పూర్తిగా తెలిసిన యీక్రింది వ్యక్తులనే పేర్కొనుటచేత, నీతడును నా విశ్వకర్మ కాఖకు సంబంధించిన వాడని గ్రహింపవచ్చును.

- 1, తిరుమలచిదంబరుడు - ఇతఁడువిశ్వకర్మను మించిన ప్రజ్ఞగలవాఁడు.
2. చిగిలి లక్ష్మారాముడు - సకలఖడ్గముల క్రమము నెఱిగినవాఁడు
- 3, శైంకినుకూలు - పనివారలందఱిలో పండితుఁడు
4. ఆపకుళాయి - ఖడ్గపరీక్షయందు నిపుణుఁడు
5. సుభాధ క్తుఁడు - పైలక్షణములన్నియు గలవాఁడు గొప్పపనివాఁడు

సవనప్ప తనతండ్రి నల్లపిచ్చయ్య రాయరఘునాథరాజుచే సమ్మానితుఁడనియు, తా ను రాయరఘునాథరాయలు, తిరుమలవజీరుఁడు వారల తనయుడైన విజయరఘునాథరాజును నాజ్ఞాయీయఁగా నీ కృతి రచించితి ననియు చెప్పకొన్నాఁడు. (7-9 పద్యములు) పైవారిలో రాయరఘునాథరాజు, పుదుక్కోటను క్రీ. శ. 1762-89 వఱకును పాలించిన తొండమానురాజు. ఇతడు భాషాపోషకుఁడగు విద్యవ్రథువు, ఈతనివెనుక విజయరఘునాథరాజు రాజ్యమునకువచ్చి క్రీ. శ. 1789-1807 వఱకును పాలించెను, కాబట్టి యీకవియు క్రీ. శ, 1780 ప్రాంతమున నున్న వాఁడని చెప్పవచ్చును.

— గ్రంథవిషయము —

ఈ గ్రంథమున అసితో మొదలుగా ముప్పదిరెండు యుధములును పేర్కొనఁబడినవి, ఆపెనుకవానిలో ముఖ్యమైన 'ఆసి' యను ఖడ్గమునకు ప్రత్యేకముగా 'లక్ష్మీనారాయణ సంవాదము' అనుగ్రంథమున లక్షణములు చెప్పఁబడియున్నవనియు, తానుదాని ననుసరించితి ననియు కవి చెప్పినాఁడు, కాని యీగ్రంథ మిప్పుడెచ్చటను గానరాదు, ఆపెనుక నూటనలుబదిమూఁడు విధములగు నాయుధములను వానిలక్షణములు తెలిపియున్నాఁడు, కవినవీనుఁడగుటచేత నితర భాషాపదములను, సాంకేతిక పదములను వాడియున్నాఁడు, ఫిరంగి, సైపు (అరబీపదము) బందరు సూరై, త్యాగ, ఖండామిశ్రి అబ్బాసి మొదలగునవి ఉద్దాహరణములు, ఇవి పారశీకభాషనుండి వచ్చినవగుటచేత, భాషాద్ధారకులు వ్రానుదొర

వారు వీనిని తమ నిఘంటువులో (1852 ముద్రణము) నిచ్చియున్నాడు. పైవానిలో “ఫిరంగు” అనునది, యగ్నిహోత్ర సంబంధముగు నాయుధమని అదిచేతితో నుపయోగింపబడునది కాదని మనకొక యభిప్రాయము కాని యిదియు కత్తులలో నొకభేదమని ఈ గ్రంథమునుబట్టి, నిఘంటువును బట్టి తెలియచున్నది. ఖండా పదము తెలుగుకవు లుపయోగించిన పదమే.

తెలుగుదేశమున ఖడ్గమున కనేకపర్యాయ పదములున్నను, అసి పదము వేదకాలమునాటి ప్రాచీనపదమైనను, “ఖడ్గతీక్కన” “ఖడ్గ నారాయణ” మొదలగు బిరుదనామములు ఖడ్గశబ్దప్రసిద్ధినే సూచించుచున్నవి.

నవనవ్వు ఈ గ్రంథమును ‘అసి’ ప్రబంధము అనిచెప్పి ఖడ్గ లక్షణశిరోమణి యని దీనికిపేరుపెట్టుటయే పై పదవ్యాప్తిని రూఢిపఱచుచున్నది.

“పిట్టకొంచెము - కూతఘనము” అనునిట్టిది చిన్నగ్రంథమేయయ్యును, బహుప్రాచీనముగు ఖడ్గపరిశ్రమకు సంబంధించినది. తెనుగున శాస్త్రీయగ్రంథ పరంపరకేగాక దక్షిణాంధ్ర వాఙ్మయమునకు జెందినది గావున ముద్రణమునకిదియే ప్రథమ ప్రయత్నము. రాజాపుముద్రణమున నింతకన్న విశేషములు తెలుపుటకు వీలుకలుగును. గ్రంథవిషయ మాంధ్రదేశమునకే గాక యఖిలభారత వర్ణమునకు నాదరణీయమగుటచే నాంధ్రీయభాషలో విపులముగా తెలిపితిని. భాషాసారస్వత పరిశోధకులును ధనిక ప్రాజ్ఞులును సీగ్రంథమునాదరించి, యింకను నిట్టి శాస్త్రీయ గ్రంథములను ప్రకటించుటకు ప్రభుత్వమువారిని ప్రోత్సహింతురుగాత!

నిడుదవోలు వెంకటరావు, ఏమ్. ఏ.,

తెనుగు భాషాశాఖాధ్యక్షుడు
ఘదరాసు విశ్వవిద్యాలయము

శ్రీ.

ఖ డ్గ ల ట్ట ణ శి రో మ ణి

క. శ్రీమద్గారీభాసుర

నేమాంగు కృపారసాఘ నిబిడా పాంగున్

వేమడు మది భావించును

కామితఫలదైకమతిని కైలాసపతిన్.

1

క. శ్రీకరముగ అసిశాస్త్రము

నీకరుణనునేర్చి సంతనే రచియింతున్

లోకులు (మది) మెచ్చంగ నా

వాకున భారతిని నిల్పవయ్యమహేశా.

2

క. ఇష్టులుమెచ్చంగ నీకృతీ

సృష్టమువెలయింపు మిపుడు పరిపూర్ణుడవై

కుష్టును గుల్మము హఠయును

కష్టములను జగతి శైచ్చు కైలాసపతీ.

3

క. భువనముల కీర్తివెలయంగ

భవదర్థము నీయసిప్రబంధమొనర్తున్

జివమాన సనురక్షింపుము

కవిసన్నతవెలయు నీవె కైలాసపతీ.

4

క. అవివేకులైన వారికి

కవితావిభవం బపిఘ్నుగతి దయాజేసే

సవరణసీదేగావున

భవదంఘులు గొలిచి విఘ్నపతి భజియింతున్.

5

వ. ఇట్లు యిష్టదేవతాప్రార్థనంబుజేసి,

6

గీ. రాయశ్రీరఘునాథతిర్మల వజీర
దత్తనయ విజయరఘునాథ (ధరణి) పతులు
అమితమతి యాజ్ఞనుతి గన్ననమనయాఖ్యుఁ
(డయిన నీ) ఖడ్గకృతిపల్కు నవసరమున.

7

సీ. విశ్వకర్మను మించు వెలయు తిరుమలచి
దంబరుడను నట్టి ధార్మికుండు
సకలఖడ్గములెల్ల సరవిగా తెలిసిన
చిగిలి లక్ష్మారామశీలవరుడు
పనివారికెల్లను పండితుడై నట్టి
శౌకినుమాలైన చెల్వుడరయ
మేదిని లోపలమెచ్చు పరీక్షైన
ఆమకుళాయినే యందగాడు

ఇందరెల్లను నిజమని యేర్పరించు
జయముగలవాడు పనిచేతజంగమయ్య
తనయుడన నుత్సాహ భక్తుడొనరపలుక
నాయుధమ్ములు గల లక్షణములు దెలిసి.

8

సీ. శ్రీరాయరఘునాథ ధారుణేంద్రుడు మెచ్చ
నయగుణసాంద్రుడు నల్లపిచ్చ
రాఖ్యవీరునిపుత్రు రసికశిరోమణి
నవనప్పధీర సద్వినయచరిత
పనివారు పలుకంగఁ గని ఖడ్గలక్షణం
బిదియెల్ల పద్యసాహిత్యరీతి
విపరించిపలికితి కవివరుల్ రణశుద్ధ
వీరులు మెచ్చుగా వినుతశీల

గీ. సకలసౌభాగ్యసంతాన సాంద్రుండగుచు
ప్రబల విఖ్యాతకులపయోరాశి చంద్రుఁ
డగుచు కైలాసపతి కృపకధికలీల
ధరణి విలసిల్లు నాచంద్రతారకముగ.

9

గీ. ఇటుల దీవించి కవిపదు లెల్ల పొగడ
సరసమైనట్టి ఖడ్గలక్షణశిరోమ
ణియను నీకృతీకై లాసనిటలనయను
విపులకరుణను వివరింతు వినయపరుఁడ.

10

సీ. వారధి నీరెల్లనోరులనెత్తి యా
చీమతాపానంబు జేసినట్లు
మదమేనుగను జీరి గదిమిదగ్గిర జేర్చి
పట్టనిల్వినరీతి ప్రబలఖడ్గ
జాతి గుణములనెల్ల చాల విచారించి
తెలిపితి కృతిగాను తెలిసినంత
సుకవులెల్లను మరిజూచి తప్పలదిద్ద
వలయును జనులెల్ల వారభువిని

తే. మరియు జాతులు కలవింక నరసిజూచి
తెలివిపరుఁడైన ఘనమతి తెలిసికొనును
హృదయ మందలి తనభక్తుఁడెంచి
వరములిచ్చిన కైలాసపతి కరుణను.

11

క. కవులార! మీకు నెప్పుడు
భువిలోభక్తుఁడని నన్ను పుత్రునిరీతికొ
నవరణగా నెంచి ధరణి
దివిజేంద్రులు దీనితప్ప దిద్దుడు దయతోకొ.

12

ప. అందంబగు నీ ప్రబంధంబు ముందుముందుగా యిందుశరీరజటా
జూటనానటద్వనిరంగధ భంగ భంగీకార సముత్తుంగ సంఘాతజంఘీ

కారనివిడిధాటీ సముల్లాసములకు శ్రీరామచంద్రకరుణార్చన విభాసుర
విధూవధూటీ విలాసంబుల పూర్వంబున హరిహర బ్రహ్మ
దులకు నిఖిలసురాసుర మానవలోకంబులకై విశ్వకర్మచే లక్షణ
శాస్త్ర విరాజితంబులుగా నిర్మితంబులగు అసి, ముసల, ముద్గర,
కోహణ, కణయ, కంపిణి, శిల్లు, భల్లాతక, భిండినాల, కరవాల,
కుంతల, కోడండ, కఠారి, తోమర, పరశు, త్రికూల, వజ్రముష్టి,
గద, అపుది, అంగుల, అంతక, వంకిణి, చక్ర, సబళ, ఈటి, ఇనుప
కోల, శలకట్టి, పట్టశ, ప్రకూర్మ, నఖర, మయూర్దండనారసంబు
మొదలయిన ద్వాత్రింశాయుధంబులందలి అత్యుత్తమంబైన అసి
యను యాయుధంబునకు లక్ష్మీనారాయణసంవాదమనే గ్రంథ
మందలి చెప్పబడిన, ప్రకారంబుగా లక్షణంబులను అభిధానంబు
లను గుణగుణంబులను విస్తరించి తెనుఁగున తేటపఱచెద. అది
యెట్లనిన. హస్తంబుల్, మకరంబుల్, జవబల్, మక్కెల్, వాజలల్
కిరైమానిఫిరంగు, తురాఫిరంగు, యెక్కెల్ ఫిరంగు, దోర్యాఫిరంగు,
కుష్మీఫిరంగు, పూర్తికాల్సైఫ్, నుక్కాసైపు, మకరబ్సైఫ్,
దుకమ్మిసైఫ్, యిసుపాత్సైఫ్, మళయవారిసైఫ్, పులాంధసైఫ్,
జజ్జాసైఫ్, పుతకకసైఫ్, కుష్మీసైఫ్, యిసుపాతు, చాందుబందర్,
గోవాబందర్, మహామద్బందర్, బెల్బందర్, నాట్బందర్, ఆరా
బందర్, ఫ్రాంసుబందర్, జ్ఞాబందర్, పూతకకేసీబందర్, యెనా
బందర్, మహామద్బందర్, బందరలయిమాని మోనాభిబందర్,
తినాభిబందర్, పురేబం, పాముబందరు, డ్యాలుబందరు, బత్తాలి
బందర్, కాయకతేబందర్, ఇంగ్లీషుబందర్, యిందుస్తానీసురై,
మారాషాసురై. భుజకాసురై, రాజాషాసురై, కంచకాసురై, పప్పు
షాసురై, అంబబాగీసురై, వాసికునిసురై, సాదాలాగుబురాల్సురై
సుదాదాలాసురై. కల్కకత్తాసురై, కత్తాసుకాసురై, సిద్దోట్కుకా
సురై. సురతానిశాయిసురై, కలియకెరాట్సురై, బండవాక
త్యాగా, ప్యహంత్యాగ, అంబరీత్యాగ, దుమిత్యాగ, గుజరాత్

త్యాగ, బంద్యాశిత్యాగ, హిరాశిత్యాగ, నరకుశిత్యాగ, అబ్బాల
త్యాగ, జహాశాత్యాగ, ముత్తాత్యాగ, బద్ధాత్యాగ, బహూరి
త్యాగ, లహూరి త్యాగ, అకుపరిత్యాగ, అపరంగజపి త్యాగ, నిర
వరిత్యాగ, బువా త్యాగ, అషజ్ఞాత్యాగ, మావలత్యాగ జికర
త్యాగ, దేవగదిచాండాత్యాగ, బంగాళిత్యాగ, షట్కాత్యాగ, హైద
రాబాద్ త్యాగ, మనుధాభాత్యాగ, సహజాపూర్ త్యాగ సేంచా
త్యాగ, సిద్ధో టుత్యాగ, కచ్చనాత్యాగ, డాల్ మన్ కాన్ త్యాగ,
చెంగమాత్యాగ, ఆలంగిరిత్యాగ, బాదశాసురతా, శికందర్
వస్తాదిమిర్ సుమాహిర్, మహామందబాసి, విలాడి అబ్బాసి,
బురాతినావి అబ్బాసి, సాలువాల, ఖాండా, దుందుమాయెవ్, మొదను,
మింక్రీ, మకరబ్బురా, జబ్బురుదా, మక్తేబురుదా, హల
బ్బురుదా, తురాగురుదా, మక్కి-గురుదా, షోన్యూర్యోగురుదా,
దుంమ గురుదా, గుజరాగురుదా, ఆందబాదిగెరుదా, బాందూ
గురుదా, గోసాగురుదా, తుంకహరుదురుదా, బేల్ గురుదా, నాల్
గురుదా, ఆరాగురుదా, ఆలయమానిగురుదా, ప్రాంసుగురుదా,
జిజ్ఞాగురుదా, వ్రతకనగురుదా యెకనాభి మహమ్మద్ గురుదా,
బందరు అవేమానిగురుదా, గోనాంబిగురుదా, తికాభిగురుదా,
ప్ర్యలాందగురుదా. పాముగురుదా, కాండల్ గురుదా, బత్తావిగురుదా,
కామల్ గురుదా, ఇంగ్లీషుగురుదా, పాముగురుదా, యెకల్ గురుదా,
ఇసి మొదలైన జాతులకెల్లనున్న, కొత్తది, పాతది, నిడివియు, పెడి
లుపు, చాయుధార, పెనకయు, చూరియు, జెడియు, డిసోర్యాలు,
ముద్రలు పక్కలు, చాయలు, దూసుడుగళంబు. కంగు, ఆబల్,
బిహరత్యాబల్ దురోగి ఇబువంటి గుణంబు లెయ్యవి యవి వణికిం
చెద నవియెయ్యవి యనిన

18

ఉ, పాతది కొత్తది నిడివి పక్కలు చూరియుకాడి కాండలక్,
ఖ్యాతియు వాయుదాల్ పెనక గీతలు ముద్రలు పాము దోరయుకా
జాతులు దూసు నిందుగళ చాయలు కప్పులు శ్యాబలున్న బ
ద్ధాతదు రోగియుకా లఘుపు కంజరు జిహ్వాదు లన్నిజూడుమీ. 14

క. హస్తములు వేలునాలుగు

విస్తీర్ణము మధ్యదుర్గి బీజము ముద్రన్

సిస్తుగ పూజలు సేయను

సుస్థిరమై రాజ్యమేలు సుగుణాకరుడై.

15

క. ధనువును గడుసును వజ్రము

అనువుగ షోర్యాలు యయిదు హయమును హేమం

బును కల్పితకలశుండుచు

ఘన వైరుల కివియు మిత్తి కైలాసవతీ.

16

క. మేతాహాసం బోలును

నేలను దిగవైచి పైన నిబిడీశరమై

వేలకు కత్తులు పేర్చిన

దేలియు పైనుండు కొండదీపమురీతిక.

17

క. మెఱువడిగల హాసంబుల్

సురదేవుని యాయుధంబు జోకుధనుండుక-

ధరలో దొరక దపూర్వము

మఱి దొరికిన చక్రవర్తి మహిమలు పొందుక.

18

సీ, గడుసును వాయుదాల్ కడవెళ్ళ[నొకరీతి]

లాగనుపట్టు షోర్యాలు మూడు

ఈగె కాళ్లకు సమం బింపైన దుగళము

లవకాయ రీతినుండు పంక

పోడుగైదు జానులు పొల్లక పెనకయు

వెడలుపు మూడువేళ్లడరు నలుపు

చంద్రవంకలుచేర్చి సన్నబిందులుపైని

యించి ముందిరలుండు మించెనేని

తే. కత్తి బట్టిన చేతంబు గతిని వెలయు

దావు నిరవంపు త్యాగదై దనరు చూరి

వంపు వచ్చును బిగువుతో వంచి జూడ
జాతి మకరంబు లీరీతి సరవినుండు,

19

గీ. ఈగె ముద్రయు పల్లమై యింపుమీరి
రెండు దోర్యము లుండును రెండువేళ్లు
వెడదచాయ చిట్టాముద విత్తురీతి
వినుము నజ్ఞాతిమకరంబు విధము కొందువ.

20

సీ. పెనక దగ్గర నొక పిల్లదొరయునుండు
చెయ్యడు నొక పెద్ద దోర్యమచట
చిట్టాముదంబుగింజల దాను దుగళంబు
కొలది వొంపులు ఖేలి కొనును మక్కి
కోరి హలపు జాతిగుణములు చూడంగ
పిన్నదోరయు వొంపు పెణకకిందు
నడుమొక్క నాభ్యుండు పొడుగు విస్తీర్ణమై
కడురమ్యమాను యాకత్తిఁ జూడ

తే. తక్కుగుణమెల్ల రెంటికి తధ్యముగను
నుండు మకరంబు రీతిని నుద్విలోన
జాతివర్ణము లవిఁజూచి సరవిగాను
యేర్పరింతురు ఘను లవియెదను దెలిసి.

21

సీ. గురుదాల విద్రయు కొలువ నాలుగు జాన్లు
పెనక వంపులు కల్గవెలయుచూడు
నలికిడి పాముతో కలరీతి పెనకయు
నతిగాత్రములుగాఁగ నమరియుండు
యేజాతి కత్తైన ఆజాతి గురుదాలు
కలిగుండు మిక్కిలి కండమెండు
కిరయి మానఫిరంగు సరిభోణ వెల్ రీతి
వెడలుపు వెలయును గడుసుమీరి

తే. పెనక చిటికెన వేల్లావుదనరి కాటు .

పెనకచూచిన మూడుండు వెలయునైదు
జాన్లుదుగళాలు సన్నమై చనును నిడివి
వక్క సంబెట మకరంబి వాటిద్రాల,

22

గీ. నోర్యముండదు పెనకయు తోరమగును
నిడివి చిరుధూసు రెండువేళ్లడరు నెడద
చప్పటైనట్టి పక్కతురాఫిరంగు
చొకపై మొగ్గ లేతరంగు గేది ముద్ర.

23

క. చూరి(ని)దగ్గిర భేతిని

మీఠినపెనుపెంప్పు జాడ మితమైయుండున్
తీరా మక్కే జానిని
కోరు జనచ్చి ఫిరంగు గుణమెల్లతగన్.

24

సీ. పురుతకాల్ సైపునిన్ పొందు నాలవ జాన్లు
పొడవుతో కూడుక పొలుపు మీరు
యీజాతికెల్లను యిరువంకవాయిదాల్
వెడలుపు మూడుకాల్ వేళ్లనవరు
నెడిపించుటలు కమ్మిపటుగాత్ర మందమై
దుగళము యొకరీతిఁ దోచుచుండు
దోరయమై దుండుదుత్తఁ దీసి దివిఱో
నందులోపల ముద్ర లదియు వినుము

తే. బిందుకోణము బిందువు పేర్చిపై ని

శిఖర ముంచిన రీతిగా చెలగుచుండు
కరమునిండు వొప్పు గమనుగా జూపట్టు
బడుగునుండియు కోనదాక నరయ గుణము.

25

సీ. నిడివి నాల్గరజాన్లు వెడలుపు నాల్గువే
 శ్లమరియుండి క త్తియందముగను
 పేరాముదముగింజ చారి నీదుగుళంబు
 కడవెళ్లల్యాగనుఁ గదసివట్టు
 నిండువంపునువరిచు నెనసి మక్కాముద్ర
 సరివంచు మక్కాయి సైపునందు
 మకరంబిసైపున మహినిదోర్యములాగ
 కొదవెంత మకరంబి గుణములుండు

తే. రుంట్టుసైఫందు గుణములురూఢి వినుము
 పాలుచు దుంతని దోరయ ముద్రపైని
 దొండ ఆముదగింజబోల్ దుగళమింక
 పురుతకాల్ సైపు గుణములు పొందియుండు,

25

సీ. అనుపాతు సైపొందు యంచనాలుగు సర
 జానులు నమరుండు చక్కగాను
 వెడలుపు రెండున్నర వేళ్లుండు యీనాల్లు
 రీతిని దుగళంబు జాతినలుపు
 గడునుగానుండదు కడవెళ్లసొనయుండు
 దుత్తైదు అడుగున దోర్యముండు
 పురుతకాల్ సైపున పొందినముద్రయుఁ
 గలిగుండు దీనికి కంతమందు

తే. మణియు వారిసైపు న లుగు సరజాన్లు
 నిడివియుండును యీ క త్తినీరు తెలుపు
 మూడుకాల్ వేళ్ల పట్టున మొనయ వెడద
 లేదు దోర్యము సలముద్ర లించుకైన.

26

సీ. దోరయములలోన పారు మామూల్ రీతి

వంకరపై మొగ్గ వాలుముద్ర
ఇంకను తురాపైపు లింపైన గుణములు
రుక్మిసైపుల సద్గుణమ్ములుండు
బంతాయిసైపున పరగు నాలుగునర
జానులు నిడివియు పూనియుండు
పంపున నొకవంక వహితంపు దుగళము
బందరుగతి మీద నందముగను

తే. కనకదుంతతినోర్యంబు గలిగి పెడద
వేలురీతిని మెఱయును వెళకనదియు
ముద్రలుండదు దీనికి మొనసిజూడ
నివియె యొక త్తిగుణములనెంచి జూడ.

27

సీ. మళయువాల్సైపు లమర్చమెల్లను జూడ
యరనాభిబేలంగు నింపుతోడ
నిడివినాలుగుజాన్లు పెడదరెండరవేళ్ల
కొలతను నిమ్మాచు కొమరుమిగుల
కరకపులాందాసైపు కత్తినాలుగుజాన్లు
పెడలుపుమూడు వేళ్ల డగుచుండు
యొకపంటియడుగున నొంపును దానిపై
చక్రముద్రలు మూడు సరవినమరు

తే. కుమ్మిసైపునకాల్ తక్కుకొలత యిందు
జానులుండు పెడలుపు సరవి వినుము
మూడునరము వేళ్లుండు మొనసిచూడ
క్రొత్తకత్తికి కలిగిన గుణములమరు.

28

గీ. వహిగనాల్గుకాల్ జానుపక్కపోల్కి
దుంతదైవన్నలోతుగా నోర్యమొకటి

బిందుకోణము ముద్రపై యందునుండు
నెడదరెండు వేలి సుసాతు వెలయుకంపు.

29

గీ. అడరియుండు జిజ్ఞాసైపు నిడివినాల్లు
జానులొంపును నెడలుపు సరవి రెండు
వేళ్లుచా నెడు నోర్యంబు విడువగళము
మత్స్యముద్రయుపై చక్ర మమరియుండు.

30

గీ. పురతక్కినైపు బొడుచును పొడుగునాల్లు
జాన్లునెడద నాలుగువేళ్లు చాలవెలయు
నడుమనాభియు కడకెల్లడిడ వియగును
పంపువచ్చును త్యాబలవహిదనర్పు.

31

క. ఎక్కెలుజాతివి సరిగా
ఒక్కటియలు గొఫిరంగుఁగ్రుప్పిన రీతౌ
యెక్కువ కాధి కత్తియు
నిక్కము కైలాసనాథ నెఱయోధులకున్.

32

సీ. చాందు బందరునీటు జానులునాలుగు
నెడలుపు మూడువేళ్లదరు నెలపు
దుగళమామిడిగింజ వదనుండుకై దువ
పాలుగాగ నుండు బలికొవెనక
పంపులువచ్చును వాయిదాల్ గడుసాను
లాగను పండ్లుదోర్యములు మూఁడు
చాందుముందిరవిను సరవిగామూఁడుండు
నోర్యంబుమీదను తోరముగను

గీ. అగసిపువ్వుగెలావబందరు పరయముద్ర
నాలుగర జాను నిడివియు వేళ్లుమూఁడు

వొంపుమూడువేళ్ల వెడలుపు మరియుండు
దోర్భంబు మొరయుచుండు ఛాయ
యామిదగింజవోల్ వాయుగడును.

33

సీ. ఈ మహద్భందరీ నేవంపగుచుండు
కాల్తక్కనాలుగు గలుగుజాన్లు
నెలయువేలువెడద కలమెదల్ దోర్భముల్
రెండు పంకమామిడి విత్తు రీతి దనరు
ఆమిదగింజకు నధికమా దుగళంబు
వెడలపు మూడు వేళ్లదరియుండు
ఇరువంకవంపులు హితవుగావంచును
గడుసానులాగను కదిసిపట్టు

తే. కొన్నిటినిముద్రలుండును కొన్నిటినల
ముద్రలుండదు త్యాగజై మొనలుదనరు
ఇన్నిగుణములు దీనికి నెఱుంగవలయు
లలిత సద్గుణయాధ కైలాసనాథ.

34

సీ. బేల్బందరులరీతి వెడలుపు మూడువే
ళ్లమరియు నాల్గుకాల్లరయు జాన్లు
దోర్భాలురెండును దుగళము రెట్టింపు
నామిదె విత్తుకు నరయపంక
వొల్లిక నెలయును యెల్లపెనకశాల
దళముగానుండును ధారగడును
పారు పాములరీతి పరగుముద్రలు నాల్గు
బందరునాల్గు జాన్ నందముగను

మూడువేళ్లను వెడలుపు మూడుదోర్భ
ములును సన్నమాటెనకయు పొలుచుగాత్ర
మీనవంపెను నలుపునీల్మెనుపొల్లి
ముద్రవంకియామిదగింజవోల్ దుగళము.

35

సీ. వెడదనారాబందరుల మూఁడువేళ్లాను
 నాలుగు కాల్జాను నరయనిడివి
 రెండువేల్వెడదయై యుండును దోర్వంబు
 పక్కలు పొల్లుండు బళ్ళువు
 చూరినెనుకను కాటు జోకగాపై నుండు
 దుగళముల్ గాత్రమై తోచువంపు
 అరియ వంచు నికమీదనలయిమాని
 గుణంబునిడివి నాల్గుజాన్లునిండివెలయు.

తే. మూకుడు కొనకొన వెళ్ళవెడలువు
 ముద్రలేదు నొవ్వటలు కందుదోరియంబాకటి
 మీరు అడుగగాత్రమై కొనసన్నమాను
 వంపవచ్చును దుగళమామిదగింజ హెచ్చుగడును.

36

సీ. చక్క అలయుమాఁ సిగ్గు పక్కలుపొల్లి
 నాలుగునరజాన్లు మూఁడువేళ్ళు
 వెడలవు దోర్వము విస్తీర్ణమై కట్టి
 తలక్రిందుగా తెల్పుతలలనీడి
 నాయదాల్ గడుసానువంపులు వచ్చును
 దుగళముగాత్రమా తోచుతెలుపు
 వంకలుపొల్లుండు ప్రానుబందరు నాల్గు
 బానులు నిడివియు దీనినెడద

తే. వేళ్ళురెండు చిట్టామిద విత్తుచాయ
 పిన్నదోర్వము చెద్యుండుపెదదోర్వ
 మొకటికాన సన్నము పెనకనొంపు
 బలిసినరవివంపు వచ్చునలుపు చక్రముద్ర.

37

క. నిడివియు మూఁడున్నర జానులు
 వెడలువు రెండున్నరవేళ్ళు వెలయుచునుండుకా

గుడుసరయి ధారలు వొంపును
మిడిజిజ్జాబందరిలను మేతాముద్రల్.

38

సీ. బుతుతకేచు పోర్చీనూ బందరు పొడవునాలుగు
జాన్లువీపులావగు రెండువేళ్ల వెడద
పిల్లనోయమును పెద్దదోరయము
చక్కగా విరిసిల్లు చక్రముద్ర
ఇకమహామిద్బంద రేఖనాభియునొప్పు
జానులు మూడర దీని నిడివి
వీపువంపుపెనక వెడదరెందర
వేళ్లు కప్పును నల్లనొక త్తికొత్త

గీ. బందరలయిమాన్ నాలుగు పరకజాన్లు
మూడు పెద్దవేల్ వెడద మొనసియుండు
కత్తి పలుచనదుగుళంబు గాత్రహాను
వంపువచ్చును యదియు జరాటనిడివీ.

39

సీ. నోనాభి బందరు దుగళమల్పుత నొప్పు
వెడలుపు రెండరవేళ్ల నమరు
తీనాభి బందరు జానులు నాల్గర
మూడువేల్వెడలుపు ముద్రలేదు
నోర్యముల్ మూడుండు దుగళముగొప్పు
తాచప్పెటి వంకలు కప్పురూపు
సొనగల్గియుండును సొంపుగా మకరంజి
ముద్దరలుండును మొనయు నిడివి

ఏకనాభియు దానిపై నెగురెండు
నోర్యాలు లాంట్టాకత్తి తోచునిటులు

.....

.....||

40

సీ. పాములబందరు నీటుపరగనాల్గర
 జాన్లువెడలుపు నాల్గువేల్వెలయుచుండు
 పాముచటమురీతి పడియుండు దుశముల్
 పురగంబురీతిని వొప్పుముద్ర
 రౌడ్యాలబందరు కత్తినిడుపు నాల్గర
 జాను మూడువేళ్లడరువెడద
 దుగళముల్ ఛాయలు తోరమై కనుపింప
 సొంపొందు సోగయె వొంపులేక

గీ. పద్మముద్రయు బంతావి బందరిలను
 జానులు మూడు నాలుగు వేల్సరవినెడద
 నోర్యమొక్కట దీనికి ధారలెరిగి
 జాతినెరుగును బుద్ధిశాలుఁ డిలను.

41

గీ. జానులు నాలుగు బొట్టువేల్ సమమువెడద
 నాల్గుదనరారు నోర్యముల్ నలుపుసూరి
 పద్మము ముద్రయు దానిపై ప్రబలుచాందు
 ముద్రకాయలు బందరువును ధరను.

42

గీ. ఇంగిలీషు బందరు దుగళమీగె కాళ్లు
 జానులు నాల్గువెడలుపు జాతివేళ్లు
 మూడుదోర్యంబు నొక్కట మూడురెండు
 చాందుముద్రయు సన్నమై పొందుసియు
 పట్టికడ వెళ్లవాయదాల్ ప్రక్కనుండు.

43

గీ. పాత బంతావిబందరు రీతివినుము
 జాన్లునాలుగు మూడుండు చాలవెడద
 నాల్గువేళ్లుండు నోర్యముల్ కల్లుమూడు
 కప్పుగోల్ముద్ర సన్నదుగళమొప్పు.

44

సీ. హిందుస్తాన్ సురైన్ విధములు వివరింప
 పొడుగు మూడరజాను లడుగునందు
 అపరంజిచీలయు అందమైన మీరుండు
 వెడలుపుమూడువేల్ వెలయుచుండు
 సన్నమై దోర్వంబు చక్కగానడుమను
 యొకటుండు తెలియుము ప్రకటముగను
 తెల్లనిఛాయల నుల్లసిల్లుచునుండు
 రూపాయిపట్టు రూడి మెఱయ

గీ. శుభముకలుగును మానహాయిసురయ
 నెడివిమూడున్నరజాను వెడలుపుమూడువేళ్లు
 గొప్పదోర్వము దుంతడినొప్పు నడుమ
 పట్టెకడవెళ్లవాయిదాల్ పక్కనుండు,

45

సీ. భుజకాసురై కత్తి పొడుగునాల్లరజాను
 వెడలుపు మూడువేళ్లడుగుమాల
 సొగసురాజాపాయి సురాయి నాలుగు
 జానువెడలుపు నాల్లరవేళ్లనమరు
 అవిశాకువెడలుపు అందహాపట్టెయు
 కొనపై బంగారు కట్టియుండు
 కచ్చీసురై ముద్రగణితి మూడరజాన్లు
 వెడలుపు మూడువేల్ నిడివిదోర్వ

గీ. మలరియుండు పప్పాపానురాయి నిడివి
 కాలుతక్కువజానులు నాలువెడద
 మూడునవేళ్లు కొనచూరి ముందువంపు
 గడుసుకరువాయి పట్టెగాత్రదుగళ.

46

సీ. అంజయబాగుసురాయి కంజరు నిడివియు
 మూడుముక్కలు జాన్లు మూడువేళ్లు
 వెడలుపు వాయిదాల్ వీకయు పట్టెయు
 దుగళగ్నాత్రంబుగాఁ దోచుచుండు
 సానవాసానియు సరవి చెప్పెదవిను
 నిడివియు కాల్తక్కు నాలుజాన్లు
 వెడద నాలుగువేళ్లు గడుసైనవాయిదాల్
 కరుకులు రాలుండు తరచుగాను

తే. దుగళగ్నాత్రంబుపట్టెయు దోచువంక
 గోరులుంచిన తీరున మీరు ముద్ర
 వెగడు శిందోటు సురాయికి నిడివి జాను
 మూడరవేళ్ళవిప్ప మూడుదుగళ.

43

సీ. సురతానిశాయి సురై సొంపున మూడర
 జానులు నమరుండు చక్కగాను
 వెడలుపు మూడువేల్ వెలిలేనికత్తియా
 గోరులోతాను యాధోర్యమొకటి
 కడవెళ్లనుండును కరుకై న వాయిదాల్
 పట్టెయుండును మీరి ప్రక్కలందు
 కలియుకోటు సురాయికొలిచిచూచిన నాల్గు
 జానులు నమరుండు చక్కగాను

వేళ్లుమూడొను వెడలుపు మించ బళుపు
 కలిగియుండు కంగీరుకలసి మిగుల
 ధారదగ్గరపట్టెయు దనరియుండు
 దిగుడు జాత్యని మరి యిది తెలియవలెను.

44

సీ. బడుదహల్త్యాగాలు పొడుగు మూడరజాన్లు
 అడుగు మూడు వేల్వెడలుపుగను
 ఖేతిలో మూడరక్రమమున వేళ్లుండు
 గాజుపల్లును పంటు గడుసుధార
 గడివి చుట్టకమ్మిచాచిన రీతిని
 దుగళము పడియుండు తోచునీరు
 అలలుతోచినరీతి బలసి వొల్లిక వీపు
 కండలు గలిగుండు కత్తిపాంపు

గీ. చౌకమందు నపాశ్వయక్షరములుండు
 నవియు ముద్రయు నివియెల్ల నరసి మిగుల
 కోరిఁ జూడుము ఘనతగా గుణముదెలసి
 ఖ్యాతిగలుగును వొనర యీక్షణములోన.

45

సీ. ఘనవ్యహాత్యాగకు కలుగు మూడరజాన్లు
 కొనవేళ్లు యడుగున కొద్దివేళ్లు
 వెడలుపుఖేతిలో వేల్మూడుకాలుండు
 పొయిదాల్పలుచన వంపుకత్తి
 కడవెళ్లసొనగల్గు గడుసుగ దంతముల్
 గాజును ల్యాగను కదిసిపట్టు
 నన్నత్యాబళువుండు జవరణగాపైని
 నల్లనైనీదులు నలినమగును

గీ. మేటువెత్తినచేతికి పూటలేక చులక
 నైయుండు మిగులను సొంపుమీరి
 బల్లిగుడ్లను పోలిక పరగు ముద్ర
 నందు నుండును వరపాశ్వయక్షరములు,

46

సీ. అబరిత్యాగకు మూడరజాన్లు నిడివియు
అడుగున మూడువేళ్లనియుండు
మూడుకావ్యేళ్లు సంపుమొనయును నలభేతి
కండలు కలిగుండు గడునుధార
పల్లుగాజునుల్యాగ పంటునుమొనదాక
సన్నత్యాబలుగాను ఛాయదోచు
కత్తిని యపరంజికలవేసి జేసుండు
యలిజూడ దోచును యందమలర

గీ. కనుమూసి మిటలపైగాను కాసులయంత
ముద్రలుండును కొన్ని మొనసిజూడ
కొరిజూచినవారికి గుణము లెల్ల
తెలియవచ్చును భువిలోన తేటగాను.

47

సీ. రుమ్మిత్యాగకుజాను రూఢిగా మూడరయడు
గున మూడరవేల్వడిదలగును
భేతినాలుగువేళ్లరీతిని వెడలుపు
యిందున కలిగుండు నీనెవంపు
చిన్నికాసులురీతి జమిటాలపై ముద్ర
శిబిరంబు రీతిని చెలగుచాయ
గుజరాతిత్యాగకు లవకాల్ తక్కువ
నాల్గుజాన్లుండు మూడువేళ్లు

తే. వెడదలుండును యడుగున వెలయు భేతి
యందువెడలుపువేలు మూడరయుకలుగ
పెద్ద ఆమిదగింజ బోల్కద్దుగళము
ల్యాగపట్టును కత్తిపై యీగెముద్ర.

48

సీ. బంధ్యానుత్యాగాకు పరగ మూడరజాన్లు
 నిడివియు తగియుండు యడుగునందు
 కొనవేళ్లుమూడుండు కొట్టియుభేరిలో
 కాలమూడు వేళ్లుండు గబ్బిధూసు
 ల్యాగపల్లును పంటు యీకెముద్రయు నేక
 నాభిహిరాత్యాగ నయమువినుము
 పొడుగు మూడరజాన్లు పొందున కొనవేళ్లు
 మూడుండు యడుగున మొనసిచూడ

తే. భేతిమూడర వేళ్లురీతిని వెనకయు
 పొల్లి యడ్డముగాను పొందుల్యాగ
 కత్తిచప్పెటలగు దాను గడుసుగలగి
 ల్యాగపంటును చాదాయి మొహదుముద్ర.

49

సీ. ఇట యిరారిత్యాగ కిరవైన నిడివియు
 అరమూడుజానులు నమరియుండు
 చేతిలో మూడరకిందియు మూడుండు
 కొన వేళ్లుకొలత యీ గొడ్డివెడద
 కత్తి చప్పెటవంపుఁ గలిగియుండును దీని
 దుగళంబుయలలరీతగును మిగుల
 తోరమై పేచెణకయు తోచు సంతటమై
 మొనసి పల్లుపంటు మొహదుముద్ర

తే. పరగుశీలత్యాగ లడుగున యరయరెండు
 వేళ్లు భేతిలోమూడుండు విలువంపునిడివి
 నిడివిమూడుకాల్ జాను పొల్లివెనకల
 గును చప్పెటదాయి యగును ముద్ర.

50

సీ. అబ్బాళిత్యాగ కింపలయ నాలుగుజాన్లు
 అరమూడు కొనవేళ్లు యడుగువొంపు
 నాల్గువేల్ ఫేటిలో నయమైన వెడలుపు
 పొల్లుండు నల్లకప్పు
 వాయిదాల్ పెణకందు వరపిల్లనోరయ
 చేడుండు నాల్గువేల్ తీరినిడివి
 దుగళమల్లెనరాలు తోడుననుండును
 తెగవాజరామద తెగునువినుము

తే. బటుపుముద్రయు చిమిటాల పైనుండు
 అందురాశుండు యాకత్తి నరయపేద
 ఇలను కలిగిన త్యాగాల కెల్లనిట్లు
 జూడు మాజాతి యివియని సొబగు తెలుసు.

51

సీ. జాహాసాత్యాగాకు జానులుమూడర
 వెడలుపు రెండరవేళ్ల నడుగు
 ఫేటిలో మూడువేల్ క్రియయైన విలువంపు
 కాడికొద్దినండి కప్పుగలిగి.
 దుగళమామిదగింజ వగనైన పెణకయు
 పోల్పుండు నడవెళ్ల గడుసులగును
 చిమిటాలపంకను చేడుండు కాదాయి
 మొహదు ముద్దిరచూట్కి మోడమలర

తే. అరయములు తానీత్యాగకు నరయఫేటి
 నిడివిపెణకయు వాయిదాల్ గడుసులెల్ల
 కోరిచూడు బద్ధత్యాగ గుణములుండు
 చౌకముద్రయు గాత్రమై చాళదుగళ.

52

సీ. పరగ పద్మాత్యాగ బల్లకపేవంపు
 నందు దుగళగాత్ర మమరియుండు
 నిడివి మూడరజాన్లు నిండునువెడలుపు
 నడుగున రెండరవేళ్లుభేరి
 అందున మూడువేళ్లమరును పెణకయు
 పొల్లి చప్పెటయకాను యుల్లసిల్లు
 పాయదాల్ గడుసుండు వహిచౌకముద్రయు
 లాహోరిత్యాగాల లక్షణంబు

తే. వినుము మొదటను రెండుకాల్వేళ్లు వెడద
 భేరి రెండుముక్కాల్ గడును నలుపు
 పొడుగు మూడరజాన్లను పొల్లపెనక
 దుగళమల్పుండు బాదాయి తోచుముద్ర,

53

సీ. అగుపరిత్యాగాకు నడుగున వెడలుపు
 కాల్తక్కు మూడువేళ్లతిగియుండు
 మూడువేలవెడల్పు మొనయుభేరిలొ
 నిడివి మూడరజాన్లు నిచ్చుయు
 బటువుగాత్రముగాను పడియుండు అబధలు
 యీ నెదొంపు పెణకయొసగపొల్లి
 కడవేళ్లగడుసుండు గాజుపల్లును పట్టు
 చౌకముద్రయు నొప్పు సరివినుండు

తే. కోరి అపరంగ జపత్యాగ గుణము వినుము
 కాడివెడద వినాగను గలుగు గుణము
 బాహుశారీరి నుండును చక్కగాను
 దీనిభావంబు తెలుతురు తెలివిపదులు,

54

సీ. నరవరిత్యాగ మూఁడరజాన్లు నిడివియు
రెండుముక్కాలు వేళ్లు నిండువెడద
యరమూఁడువేళ్లుండు అరకయగా భేరిని

.....

బటువు మొహదముద్ర భాసిల్లు నడుగున
యిలను బుదాకుత్యాగ లింక వినుము
నిడివిమూఁడుజాన్లుండు వెడకాలు తక్కువ
మూఁడువేల్ ఛాయలు త్యాగభేరి

గీ. మూఁడునరవేళ్లు పలువంపు పొల్లు పెణక
పరగుచప్పెట పక్కలు భటువుముద్ర

.....

.....

55

గీ. నిడువు అష్టత్వాగాకు మూఁడునరయు
జాను గడుసాను నడుగున పూనువేళ్లు
మూఁడుభేరిలో నరమూఁడు వేళ్లుఛాయ
మొనయు సింహంబు రీతిని మొహరుముద్ర.

56

సీ. మావిలి త్యాగకు మనువింపు మొదటను
మూఁడువేళ్లుభేరిని నాల్గువేళ్లు
మూడుముప్పావుజాణ మొననుండు నిడివియు
పెణకపుల్లి పక్క లణగితోచు
నోర్యమైయుండును దుగళంబు గాత్రమై
కత్తియు గడుసాను కనుదు ముద్ర
బీదరిత్యాగ నడుగున వెడలుపు మూఁడువేల్
అరమూఁడుభేరిని నమరువేళ్లు

మూఁడుముక్కాను జానులుచూడవెనక
వంకలును చప్పటలు కత్తిబరువు గలిగి
యుండదొకరీతి దుగళంబు తొప్పుధార
ముద్రలుండవు దీనికి తథ్యముగను,

57

సీ. తగు దేవగడి ఛాందాత్యాగ వంపాను యి
దుగళసన్నముగాను దూరముండు
బిడరిత్యాగల రీతి కొడవెళ్ల నుండును
బంగాలత్యాగకు బాతి వినము
సన్నమై దుగళంబు చక్కగానుండును
ముందరనుండదు మొనసిచూడు
తక్కెల్ల నరవరిత్యాగ పోలికనుండు
పరగ పట్టుత్యాగ పక్కపొల్లు

యుండునిడివిగా నొక దోర్వమొనర నడుమ
చంద్రవంకను చేర్చిన జాడముద్ర
కొడవ అవరంగజెబుత్యాగ గుణములెల్ల
కలిగియుండును దీనికి క్రమముగాను,

58

సీ. హైదరాబాత్యాగకు దుగళమారోగి
బటువుముద్రలు చాల పరగుచుండు
వెడలుపు నిడివియు వీపును వంకలు
అవరంగజెబురీతి నలరుచుండు
మగుదాబాఘాగ్త్యాగ వగలు చెప్పెద విను
ధారకు నడుగున దోర్వముండు
అవినాల్గువేళ్లుండు అందమ్ము వెలయంగ
దుగళము సన్నమై తోచుచుండు

నిడివి వెడలుపు పక్కలు గడుసు పెణక
వెల్లజూడ బద్దాత్యాగ రీతినుండు
ముద్రలేక నె యీజాతిని బోల్పుగతిని
అల్కగానుండు చేతికి నందముగను.

సీ. పహజాపూత్యాగ జానులు మూడర
వెడలుపురెండరయై దుగళభేతి
మూడువేల్ పెణకయు పొల్లును పోలికల్
పరగుత్యాగ బలఛాయ పలచనగును
వెలయు సోందాత్యాగ వెడలుపుకాల్ తక్క
మూడువేల్ భేతియు మూడువేళ్లు
నిడివి మూడరజాను గడుసోను వాయదాల్
బటువైన అంబరులు వంపుగురుద

తే. అలరు శిందోటు త్యాగాకు అడుగుమూడు
వేళ్ల వెడలుపు మూడరవేళ్ల భేతి
యీనె వంపొను భేతిలో పూనుగడుసు
పొడుగు మూడుకాల్ జానులు బళువుకప్ప.

సీ. కచ్చికాత్యాగాకు కాల్ మూడువేళ్లుండు
కాడిమూడరవేళ్లు కత్తిబళువు
గడుసుండుభేతిలో క్రమములుండును ముద్ర
నల్లసీను కత్తి నాల్గుజాన్లు
దలమీరుఖాత్యాగ గడుసున మూడువేళ్లు
భేతిలో కాల్మూడు కలదువేళ్లు
నిడివి మూడరజాను కడవెల్ల దోర్భంబు
యొకటుండు నడుమను ప్రకటముగను

తే. కత్తిభారల మీదను గడుసుగలిగి
దుగళముండును సన్నమైజోడుగాను
పొంకమై తగు చంద్రవంకముద్ర
యుంచియుండును దీనికి యువిదలోన.

61

గీ. కలిగించె మాత్యగ ముక్కలురెండు
వేళ్లుభేతిని మూడుకాల్ వేళ్లు వెడద
మూడునరజాను కప్పను గడుసుపెణక
పక్కమున నాద్యయ చంద్రవంకముద్ర.

62

గీ. నిడుద మూడరజానులు అడుగుత్యగ
రెండు అరవేళ్లుభేతిలో అరయమూడు
పెణకచేరుండు దోర్యంబు యొకటిపెద్ద
చేతిబళ్లుభేతి గడుసు అలంగిరియును.

63

సీ. బాదశాసుల్తాన్ శిఖందర్ వస్తాది మీరి
సుమా మహమ్మదబ్బాసి యనగ
ద్వితీయన నర్థము వెడలుపువేళ్లుండు
జానులర్థము మూడుసరియ నిడివి
కొననగిలిమించ పెణకయద్దాదండు
వంకలు వీవు చప్పెటలుగాను
పలురందా గాజుపంటును కడవెళ్ల
బల్లకట్టెలవంపు బరువులేదు

తే. బీరకాయల చిక్కుపై పెద్దచాయ
లుండు వెలలేని యా ఖడ్గముర్వీలోన
పరగు మిరావులో గనబటువుగాను
వెలయు అపరంజిలోముద్ర విశేదముగను.

64

సీ. విలయాతియబ్బాసి విలువంపు మొహామ్ముద్ర
 తక్కిన గుణమెల్ల తధ్యముగను
 మహమ్మదబ్బాసికి మరిగల్గు గుణము
 లుండును దీసికి నొప్పిదముగ
 అనగ కురాశాని అబ్బాసిగుణములు
 ముద్రమాత్రలేక మునుపుచెప్పి
 అబ్బాసి గుణములు నమరుచక్కగా
 మిశ్రికి బీరకాయ చిక్కుబాయ

తే. కాలుతక్కువనాల్గులుగు జాను
 వెడద మూడువేళ్లుండును వీపులాపు
 పెణకచేరుండు యొకదోర్యమింపుగాను
 ధార కడుగున నాల్గువేళ్లు దనరు.

65

సీ. నాలువాల నిడివి యుకాల్తక్కు నాల్గుజాన్
 వెడలుపు రెండువేల్వెలయు చుండు
 కొనదాక పెణకయు కోరున దోరయా
 పుక్కటియలు గాను నిగ్గునలుపు
 వెలయు ఖాండాకత్తి వెడలుపు మూడువేల్
 కాల్తక్కు నాల్గుజాన్ కలదు నిడివి
 అడుగున దుత్తడి మూడుదోర్యములుండు
 అందుపై బటువులు అమరుముద్ర

తే. మీదను దుత్తెడు మూడు దోర్యాలుండు
 కడవెల్ల పెణకంచు బరువుముద్ర
 కత్తిలగువు పెణకలగువు గాజపంటు
 పెద్దఅమిదగింజంత కందుదుగళ్.

66

నీ. దుందుమానిడివియు నందు నాలుగుజాను
 వెడలుపు రెండువేల్ విప్పుపుల్లి
 వెడలుపై నాభ్యుండు కడవెల్ల పెణకయు
 పుక్కుటి అలుగొను వొంపుగడును
 అడుగున మొహావేళి అందుపై యుసిరీతి
 ముందర యుండును తధ్యముగను
 యిల పెరుకత్తియు కొలవ నాలుజాను
 వెడలుపు రెండువేల్వెలయుచుండు

తే. డోర్యమొకటుండు నడుమను నీరు తెలుపు
 పొంకుటలు గొను దీనికి పోటమెండు
 డోర్యాలులేక యుండిన మొరనుకత్తి
 అందరిని జూచి ముట్టచే యరసి జనులు.

67

నీ. మరిరుమ్మి గురుదాలు సరిగ దరజాను
 నిడివియు వంపొను నీరుకత్తి
 కొనవేళ్లు మూడుండు కొద్దియు యడుగున
 చేతిలో మూడురీతివేళ్లు
 పేరామిదపుగింజ ధారను పెద్దసి
 దుగళము పడియుండు తోడుగాను
 గొనపల్లనుల్యా కడవెల్ల పండును
 కప్పులు అనుదుండు గడును షోక

తే. వొనరుపిల్ల దొరయముండు నొకటి నిడివి
 మూడు తుండుగ వొక దోర్యముండు మధ్య
 అడుగుకొనమీద పెనకను అడుడుకొండ
 పెణదాకను గోరుముద్ర వేసియుండు,

68

సీ. వెలయు అందాబాదివెడలుపు రెండువేల్
 నిజివి కాల్తక్కువ నిండజాను
 తోర్యహాపెణకందు చేరుండు పక్కను
 సన్నదోర్యము కత్తి మిన్నగాను
 మరియొక్క దోర్యము మధ్యను దుగళము
 సన్నమైతోచును చక్కగాను
 గురుదాలముద్రయు కొనబందు లేకను
 చంద్రవంకలు చేర్చు సరవినండు

తే. దీని గుణమెల్ల యివియని తెలిసి ఘనులు
 బాతికత్తిని చేపట్టు సమరమునను
 జయము సేతురు మనమున భయముపడక
 త్తీర్తివచ్చును కైలాసమూర్తి కృపను.

69

సీ. గుజ్రాతిగురుదాలు కొలువజాముక్కాలు
 మూడునీలులు అడుగున రెండుకాలు
 వేళ్లు చేతిలో జూడ వెడిలించు కమ్మించు
 మధ్యదోరయము మంగయు వినుము
 పెణకదగ్గర చేరి అణకవైయొక దోర్య
 మూడు వేళ్లందునును అందముగ
 పెణకండు దోరయంబుంది నావుండును
 గాజుపల్లును పంటుగడును మూరి

తే. చేతియందున గాని కిందునైన
 ఖాండవ్రండును చులకనౌ మెండుకప్పు
 యీగెకాళ్ల రీతి దుగళము వీగె మీరి
 ముద్రతీగయు దీతి ముందు కులకు,

70

చ. బరువును ధారలుకొలెదులు వంచిన నిబ్బును మిట్టపల్లమై
సరియునులేక కత్తియతిచప్పెట వాయును ధూసువుంకిరీ
త్యోరశిననుండు దీపెనక లుబ్బదు త్యాగడలేకచూచినక
(?)నరకు త్తికుండు ముందరలోన దుప్పటల్యాగ కొత్తదై.

క. ఈ మహికత్తులనెల్లను
వేమూరునిబంటు లెల్ల యీజాత్యసుచుక
నేమముజేసిన కొలతలు
తామే కొనవేళ్లచేత తప్పక జూతుర్.

72

గీ. ఛాయ తెలియును కడిగించి చక్కచూడ
ఖడ్గమందున సర్వంబు కలిగి దాని
మీద దిగువను తలకెల్ల మెర(యు చుండు)
చూరి నివిజూడ కలుగును శుభముకీడు.

73

క. ఛాయలెసర్పము రీతికి
ఛాయెడపడి యుండు యసిని.....
ఛాయలు గనుగొని గెలుతురు
శ్రీయును కీర్తియును పొందు సిద్ధముయిలలోన్.

74

—: తప్పొప్పుల పట్టిక :—

పుట.	పంక్తి.	తప్పు	ఒప్పు
3	1	సాంధ్రుండగుచు	సాంధ్రుండగుచు
3	19	భక్తుడెంచి	భక్తుడెంచియెంచి
6	14	జోకుధ	జోకున

అనుబంధము.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు - పుస్తకభంజనము

(గ. సంఖ్య 95 ఖడ్గలక్షణము (వచనము)

ఇందుగ్రంథాలపేరులు పొడవు వెడలలుపు లక్షణములు ముద్రలు పిడుల వివరము మొదలగునవి వ్రాయబడినవి.

కత్తులు- 1. హిందుస్థాన్ సురై 2. అభియాబాగు సురై 3. బల్దవాన్ త్యాగా 4. న్యూహాత్యాగా 5. రుమ్మిత్యాగా 6. చిందుపాన్ త్యాగా 7. హీరానత్యాగా 8. అబ్బాలీత్యాగా 9. పరన్ సెరీ త్యాగా 10. బగ్దాత్యాగా 11. సవరిత్యాగా 12. మాచివీత్యాగా 13. హైదరాబాద్ త్యాగా 14. కుచ్చిత్యాగా 15. చెంగ్లామాత్యాగా 16. విలాతి అబాసీ 17. ఖురాసా అబాసీ 18. మందుమాభీర 19. అండాబాదిగురుదా 20. ఎచ్చెల్ అనుచు చెప్పబడినవి. ఒక్కదానికుదాహరణము.

ఖురాసా అబాసీ కత్తిగడుసుగానుండును. తక్కినలక్షణములు విలాతి అబాసీవలెను.

మిశ్రకత్తి - (మిసర్ కత్తి) కాలుతక్కువ నాలుగుజేనలు వెడలుపు మూడు వేళ్లు పెణికెద్యర నొకదోరెము. పెణికెలావు పిల్లదోరెము ౧/. బీరకాయ పీచువలె ఛాయ.

నాలువాలు - నిడివికిజేనలు పెణికి కొనదాక నన్నుగానుండును నడును నొక దోరెము ఉక్కుటల్ల నీరునల్లువెడలుపు రెండువేళ్లు.

ఖండా - నిడివి కాలుకాలుతక్కువ నాలుగుజేనలు వెడల్పుకి వేళ్లు చూరి ముందుపంగియుండును. అడుగు దుత్తెడు ౩ దోరెములు. పెణికె దగ్గణ కడవెళ్ళ పటువుముద్దర దుగళం నేరాముదపుగింజవలె కత్తి గడుసు రందాపట్టు దప్పం కత్తిలఘువు.

అయాతాపులకత్తి యొక్కముద్రలు చిత్రంపబడియున్నవి ఘరజాలు, డాల్ లు, కడముల పేరులు గుర్తుకొను కొన్ని వ్రాసికొన్నారు,

కెడయములు - బరువుగానుండును కొత్తడికొసిన నేరేడుపండు చెక్కినట్లుండును. ప్రాత గిలిన దోరబీరకాయ బిక్కునఁగోసినట్లుండును నణకు దగినఁగూడి పోవును. నాలుగుతాపులను బెట్టునది కెడయము తక్కినతావున పెట్టేది చిలుకట్టు.

అనుబంధము, 2.

దక్షిణాంధ్రవాఙ్మయము - పుదుక్కోట

కవులు	గ్రంథములు	వివరములు
1. రఘునాథతొండమాన్ రాజకవి క్రీ.శ. 1769.89	1. పార్వతీపరిణయము	కావ్యము సరస్వతీపత్రిక 1908
	2. కవిజనోజ్జీవని	సమస్యపూరణములు పరిష్కృతకటి తము 1937
2. నుదురుపాటి సీతారామయ్య ఉద్బంధకవి క్రీ.శ. 1750	ప్రశస్తిపద్యములు	కొన్నిముద్రితములు
3. శేషయ్యకవి క్రీ.శ. 1760	,,	,,
4. నుదురుపాటి వెంకనకవి ఉద్బంధకవి క్రీ.శ. 1780	1. ఆంధ్రభాషార్ణవము	పద్యనిఘంటువు వావిళ్ళముద్రా అయము 1910
	2. తొండమాన్వంశావళి	సీసమాలిక ఆంధ్రసాహిత్య పరిషత్తు 1917
	3. మల్లుపురాణము	కావ్యము అముద్రితము
	4. రఘునాథీయము	అలంకారము ,,
	5. పార్వతీకల్యాణము	యక్షగానము ,,
	6. బృహన్నాయికాదండకము	,,
5. నవరత్న	ఖడ్గలక్షణశిరోమణి	[ముద్రితము మదరాసు ప్రభుత్వ
6. మన్నారయ్య క్రీ.శ. 1800	రసమంజరి	అలంకారము ,,
7. నుదురుపాటి సాంబశివకవి క్రీ.శ. 1800	1. బిల్వటీయము	ప్రబంధము ,,
	2. తొండమాన్వంశ ప్రతాపమాలిక	సీసమాలిక ఆంధ్రసాహిత్య పరిషత్తు 1918
8. మాగ్నశేఖరయ్య	ప్రశస్తిపద్యములు	
9. విద్యతల్పి సాంబన్న క్రీ.శ. 1820	సంధ్రాననాదండకము	అముద్రితము

